

ACTA UNIVERSITATIS "BOGDAN VODĂ"

Series PRO JURE NR.5

ACTA UNIVERSITATIS "BOGDAN VODĂ" Series PRO JURE NR. 5/2013

RISOPRINT
CLUJ-NAPOCA 2013

ISSN 1582 - 5191
ISSN - L 1582 - 5191

2013
CLUJ-NAPOCA

ACTA UNIVERSITATIS „BOGDAN VODĂ”

Series PRO JURE
NR. 5

2 0 1 3

CLUJ-NAPOCA

COMITETUL DE REDACȚIE AL REVISTEI:

Prof.dr. Mohamad JARADAT	– rectorul Universității
“Bogdan-Vodă” din Cluj-Napoca
Prof.dr. Dumitru PURDEA	– președintele Senatului Universității
“Bogdan-Vodă” din Cluj-Napoca
Prof.dr. Marius MOTOCU	– prorectorul Universității
“Bogdan-Vodă” din Cluj-Napoca

COLEGIUL DE REDACȚIE AL REVISTEI PRO JURE

REDACTOR COORDONATOR:	Lect.dr. Tiberiu BAN
MEMBRI:	Lect.dr. Gheorghe BUNEA
	Lect.dr. Dana Elena MORAR
	Lect.dr. Pavel SUIAN - consultant
SECRETARI DE REDACȚIE:	Lect.drd. Mariana Narcisa RADU

Tiparul executat la:

UNIVERSITATEA „BOGDAN VODĂ” DIN CLUJ-NAPOCA
Str. Grigore Alexandrescu nr. 26A • 400560 • Cluj-Napoca • România
Tel: 0264- 598.787 • Fax: 0264- 591.830
email: tipografie@ubv.ro • web site: www.ubv.ro

ACTA
UNIVERSITATIS „BOGDAN VODĂ”
PRO JURE
5

Editorial Office: 400560, Cluj-Napoca ♦ Grigore Alexandrescu no. 26A, Phone 004-0264-591830

SUMAR – CONTENT – SOMMAIRE

GHEORGHE BUNEA, ADRIAN MARIAN

- Examinarea urmelor produse de proiectil ♦ Examination damage by projectile ♦ Examination des traces produites par projectile 1

AVRAM BUT-CĂPUȘAN

- Concedierea colectivă și efectele sale ♦ Collective dismissal. Effets ♦ Le licenciement collectifs et de ses effets.. 7

ALIN DUMITRU

- Managementul gestionării crizelor și rezolvării conflictelor în sistemul penitenciar ♦ Management crisis and conflict resolutions in prisons ♦ Gestion de crise et de résolution conflits dans les prisons..... 15

ADRIAN MARIAN

- Religiile abrahămice și practica împrumuturilor cu dobândă ♦ The abrahamic religions and the practises of interest loans ♦ Religions abrahamiques et des prêts d'interet pratique 22

ADRIAN MARIAN, GHEORGHE BUNEA

- Prima problemă a managementului resurselor umane ♦ The first issue of human resources management ♦ Premier probleme de la gestion des ressources humaines..... 30

DANA ELENA MORAR

- Aspecte referitoare la domiciliu în practica curții europene a drepturilor omului ♦ Aspects concerning the concept of home in the European Court of Human Rights case- law ♦ Aspects concernant le domicile dans la pratique de la Court Européenne des Droits de l' Homme 38

LAURA ANDREEA PURDEA

- Rolul și importanța medierii în soluționarea conflictelor ♦ The role and importance of mediation in conflict resolution ♦ Rôle et l'importance de la médiation dans résolution des conflits 42

MARIANA NARCISA RADU

- Precedente legislative privind incriminarea coruperii sexuale a minorilor ♦ Legal precedents regarding the indictment of the sexual corruption of minors ♦ Précédents législatifs sur la criminalisation de la corruption sexuelle des mineurs 47

EXAMINAREA URMELOR PRODUSE DE PROIECTIL

GHEORGHE BUNEA

Universitatea „Bogdan Vodă”, Facultatea de drept Cluj-Napoca, România

ADRIAN MARIAN

Universitatea „Bogdan Vodă”, Facultatea de drept Cluj-Napoca, România

Cuvinte cheie: *microscop comparator, omogenitate, arme, tuburi, gloanțe.*

ABSTRACT: *Disbursement of firearm traces are material changes that occur on the surface or in the depth of various objects (including the human body) from the perimeter of the application site of firearms.*

When loading a firearm or when shooting firearms, firearm parts Streak mechanisms and the drawn tubes or bullet, when in contact, traces that are typical firearm used. Bullet marks on the irregularities are left chamber (power), its extraction and removal also leaves traces characteristic.

By nature, formation mechanism and their importance in determining the circumstances of shooting, firing the firearm traces are divided into three categories: a) create the weapon ammunition mechanisms result of their interaction in the drawing, b) left by the projectile on or in depth objects in contact after the shooting, c) the additional factors of the shooting.

Introducere

Muniția, în special tuburile, proiectilele și burele ridicate de la locul faptei sau găsite în alte împrejurări, pot fi supuse examinării criminalistice cu scopul determinării lor după datele ce le caracterizează și în vederea identificării sau stabilirii apartenenței la grup.

Prin examinarea tuburilor și a gloanțelor destinate armelor de luptă, expertul balistician va stabili¹:

- dacă tubul și glonte sunt părți componente ale unui și aceluiași cartuș;
- modelul cartușului și arma pentru care acesta este destinat;
- dacă cartușul cărui îi aparține tubul și glonte-corp delict este omogen cu cartușele prezentate pentru comparare;
- dacă tubul și glonte au fost trase din arma prezentată sau din altă armă.

În situația unei infracțiuni săvârșite cu arma de vânătoare, expertiza trebuie să stabilească modul de fabricare a proiectilului, omogenitatea lui cu cele ridicate (aparte sau în componența unor cartușe) de la persoanele suspecte. Atunci când la fața locului s-au găsit bure din hârtie sau cârpe, expertul va fi însărcinat să constate dacă acestea au creat sau nu un întreg cu hârtiile și cârpele aparținând bănuților sau cu care sunt încărcate cartușele ridicate de la ei.

Scopul final al expertizei munițiilor constituie identificarea armei după urmele mecanismelor acesteia pe tubul cartușului și pe glonte.

În fond, acest gen de identificare prezintă o variantă a identificării criminalistice și deci se realizează în baza principiilor generale cunoscute.

La etapa inițială expertul va întreprinde un studiu al armei suspecte și munițiilor privind stabilirea posibilității tragerii cu cartușe de genul celor căror aparțin munițiile-corp delict după calibrul, număr, dimensiune și direcția ghinturilor, forma și mărimea percuției.

În situația coincidenței acestor caracteristici generale, se va proceda la examinarea comparativă, aceasta fiind precedată de împușcături experimentale și obținerea modelelor de comparație - tuburi și gloanțe trase din arma supusă examinării.

Tragerile se efectuează în captatoare de proiectile (din vată sau cu apă) , asigurându-se inalterarea urmelor.

¹ I. Mircea, "Criminalistica", București, 1999, p. 77.

În procesul de comparare se va insista asupra urmelor închizătorului, percutorului, ghearei extractoare și ale altor mecanisme ale armei de pe rozeta și suprafața exterioară a tubului și acele ale plinurilor ghinturilor de pe exteriorul gloanțelor.

Examinarea comparativă a tuburilor și a gloanțelor se face cu ajutorul mijloacelor optice, în special, al microscopului comparator, recunoscut ca cel mai eficient instrumentar criminalistic, datorită capacității de a prezenta coincidența urmelor de pe muniția în cauză și cea obținută experimental ca o continuitate liniară a striatiilor, constituind microrelieful urmelor. Examinarea comparativă a gloanțelor se efectuează și prin suprapunerea suprafețelor desfășurate ale acestora, procedeu ce se realizează pe cale fotografică sau prin rularea gloanțelor pe materiale plastice (plastilină, parafină, ceară etc.).

Examinarea urmelor rămase pe tub

După descoperirea tuburilor se efectuează mai multe cercetări în scopul identificării:

- 1) formei sale;
- 2) diametrului;
- 3) materialului din care este fabricat;
- 4) modalității de fixare a glontelui și a tubului;
- 5) mărcii sale;
- 6) uneori a greutății;
- 7) urmelor lăsate.

Urme de tipul zgârieturilor și deformărilor apar pe rozeta și capsă tubului în timpul introducerii cartușului în țeavă, în timpul împușcăturii și a extragerii acestuia.

Pe tubul cartușului pot fi descoperite urmele provocate de²:

- buzele încărcătorului;
- pereții camerei de detonare;
- gheara extractivă.

Examinând rozeta tubului putem observa urme lăsate de:

- gheara extractivă;
- pragul aruncător;
- oglinda închizătorului.

Capsa la rândul său este deformată de oglinda închizătorului și de vârful percutorului. Cele mai importante urme pentru expertiza balistico-judiciară și cele mai des întâlnite sunt cele lăsate de închizător și de vârful percutorului.

Identificarea armelor de foc după tuburile găsite la locul faptei este posibilă nu în toate cazurile, îndeosebi când figurează tuburile cilindrice a cartușelor des folosite (6,35mm ; 7,65mm ; 9mm) și atunci când urmele sânt greu de identificat. Expertiza criminalistică foarte des se întâlnește cu necesitatea de a identifica arma după tuburile găsite. În multe cazuri expertiza este în stare de a îndeplini toate cerințele, deoarece urmele mai sus menționate îndeosebi lăsate pe capsă tubului produc un șir de semne individuale caracteristice doar unei arme. Uneori urmele de pe tub coincid cu relieful părților armei, care au provocat apariția acestor semne.

Rezultatele coincidenței se demonstrează cu ajutorul fotografiilor, făcute în aceeași scară și în condiții egale de iluminare.

Pentru dobândirea tuburilor experimentale trebuie să fie folosite cartușe de luptă (dar nici într-un caz cartușe oarbe sau cu cantitate redusă de praf) cu tubul și capsă fabricate din același metal.

Când este necesar de a identifica direcția, unghiul și distanța extracției tubului, atunci tragerea experimentală se produce într-un spațiu asemănător, unde nu poate ricoșa și tubul rămâne nemișcat. De fiecare dată se efectuează nu mai puțin de trei trageri și se trage cu arma curățată și necurățată.

Examinarea urmelor lăsate pe glonte

Imaginea urmelor lăsate pe glonte în mare măsură se identifică după construcția țevii. Țeava armei este formată din două părți principale: camera de detonare care este de mărimea tubului și canalul țevii. Canalul țevii ghintuite este format din goluri și plinuri care și reprezintă ghinturile. Distanța dintre goluri reprezintă calibrul armei (în țările post sovietice calibrul se măsoară după distanța dintre plinuri).

² А. Р. Шейнин, П. И. Тарасов-Родионов, "Настольная книга следователя", Москва 1949, р. 97

Grație direcției heleoidale a ghinturilor glonte, trecând prin țevă, efectuează o mișcare de rotație în jurul axei sale longitudinale. Viteza de rotație este foarte mare ajungând până la 3000-4000 rotații pe minut.

În timpul examinării a glontelui împușcat se atrage o atenție deosebită:

1. formei sale
2. diametrului și altor mărimi
3. tipul lui
4. materialului din care este confecționat
5. modalității de fixare în tub
6. a greutateii
7. urmelor

Pe glonte, de obicei, se examinează urmele rămase în urma trecerii acestuia prin canalul țevii, însă după ieșirea acestuia din țevă pe suprafața glontelui pot apărea urme cauzate de contactul cu alte corpuri.

Urmele lăsate în urma trecerii glontelui prin țevă reprezintă un șir de riscuri apărute în urma frecării acestuia de pereții canalului țevii.

Urmele apărute prin contactul glontelui cu alte corpuri pot reprezenta anumite defecte pe suprafață sau în urma ciocnirii pe suprafața sa pot fi găsite substanțe componente ale corpurilor cu care a avut contact.

În mecanismul formării urmelor pe glonte o mare importanță o are o parte a țevii, numită inelul de intrare a glontelui (aceasta reprezintă partea țevii dintre camera de detonare și canalul țevii).

Analiza urmelor pe gloanțe diversifică trei etape în mecanismul formării acestora în timpul împușcării:

- etapa intrării în inelul de intrare a țevii
- etapa când cămașa glontelui se taie în ghinturi
- etapa mișcării heleoidale (de rotație) a glontelui în canalul țevii.

Primul contact cu inelul de intrare a țevii are loc cu pragul acestuia apoi cu forma sa cilindrică. Configurația urmelor pe glonte, împușcate chiar din aceeași armă este diferită, aceasta este condiționat de presiunea diferită a gazelor sau de presarea diferită a glontelui în tub. Deoarece, diametrul gloanțelor de producție industrială este puțin mai mare decât canalul țevii și glonte sub acțiunea gazelor se taie în ghinturi. Dacă după detonarea prafului, la etapa inițială mișcarea glontelui este rectilinie, aceasta condiționează apariția urmelor pe glonte care sânt paralele cu axa glontelui. Aceste striatii reprezintă - urmele primare. Mărimea acestor urme este diferită.

După ce glonte începe să se taie în ghinturi, mișcarea sa devine rotitoare. Pe suprafața sa rămân urme lăsate de ghinturile țevii. Acestea sânt - urmele finale. Ele parțial acoperă cele primare.

O importanță deosebită o are stabilirea sistemului armei din care s-a tras, prin intermediul expertizei gloanțelor găsite la fața locului. Aceasta poate fi făcut prin intermediul studierii³:

1. formei și mărimii gloanțelor
2. numărului, direcției și caracterului urmelor lăsate de ghinturi
3. mărimii ghinturilor
4. unghiului acestora
5. greutateii glontelui

Experților criminaliști deseori le vine greu să identifice tipul armei din care s-a tras, din motiv că există multe arme care folosesc cartușe de același calibru, și având canalul țevii asemănător după construcție.

În cazul neclarității urmelor lăsate pe glonte sau deformării considerabile a acestuia (cel mai des se întâlnește la gloanțele de plumb, fără cămașă de tombac) identificarea poate fi făcută cu un grad scăzut de precizie sau imposibil de identificat). Trebuie să fie luat în considerație faptul că la tragere puteau fi folosite cartușe ce nu sânt destinate acestui tip de armă (cartușe de înlocuire). Uneori expertul poate da un răspuns precis deoarece rămân urme caracteristice doar unei arme de foc.

Identificarea se efectuează prin intermediul comparării urmelor de pe glonte, găsit la fața locului, și urmele rămase pe gloanțe, în urma tragerilor experimentale. Asemănarea se demonstrează prin intermediul fotografiilor. Fotografiile reprezintă suprafața gloanțelor și sânt făcute în aceeași scară și aceleași condiții de iluminare.

Identificarea se consideră stabilită atunci când liniile de bază a striatiilor pe suprafața unui glonte trec în liniile striatiilor de pe alt glonte (cu incidența totală nu există niciodată). Însă trebuie de menționat că dacă

³ С. П. Митричев, М. П. Саламов, "Криминалистика", Москва, 1963, p. 70

țeava armei un timp îndelungat a fost afectată de coroziune atunci identificarea glontelui este practic imposibilă.

Expertiza gloanțelor deformate și a fragmentelor sale este efectuată pentru a stabili:

1. tipul glontelui
2. dacă a ricoșat glonte
3. cauzele deformării sau a ricoșeului

Tipul gloanțelor folosite poate fi identificat, când s-au păstrat semnele sale caracteristice, așa ca: vârful glontelui, urmele presării sale în tub, marca sa.

Problema ricoșeului uneori este rezolvată pe baza studierii deformărilor și a semnelor caracteristice suprafeței glontelui.

Urmele suplimentare pe gloanțe, de tipul substanțelor alipite (bucăți de creier, păr, praf de sticlă etc.) ne arată prin ce obstacole a trecut glonte. Despre asta ne spun anumite deformări pe suprafața sa. Ca de exemplu, în urma trecerii glontelui printr-un obstacol de sticlă rămân o mulțime de striții în care poate fi găsit praf de sticlă. Studiarea acestor substanțe se efectuează cu ajutorul microscopului, uneori și microfotografierii.

O mare importanță în expertiza munițiilor o au cartușele de înlocuire. Putem distinge câteva tipuri⁴:

1. cartușe de fabricare industrială;
2. cartușe artisanale confecționate din părțile cartușelor de fabricare industrială;
3. Cartușe de fabricare industrială modificate pentru un anumit tip de armă;
4. Cartușe cu gloanțe uneori și tuburi de construcție rudimentară.

Lipsa cartușelor caracteristice anumitor tipuri de arme a condiționat folosirea cartușelor de înlocuire, uneori chiar și fabricarea acestora. Un exemplu al acestor înlocuiri este folosirea cartușelor 9 mm Makarov și 7,62 TT în armele de calibrul 9mm Luger (în cazul cartușelor de fabricare industrială). Însă ce cartușe n-ar fi folosite urmele rămase sânt aceleași, fiind caracteristice doar unei arme.

Studiarea urmelor lăsate în urma presării a glontelui în tub se efectuează pentru a afla dacă sânt părți componente ale aceluiași cartuș. Se studiază:

1. numărul urmelor;
2. configurația sa;
3. dislocarea urmelor;
4. distanța dintre ele;
5. caracteristica individuală, microscopică a urmelor.

Aceste semne ne ajută pentru a identifica arma, în cazul, când experții criminaliști au la dispoziție glonte și tubul cartușului, și pe unul dintre ele rămân urmele caracteristice ale armei.

Examinarea urmelor rămase pe alice și mitralii

Practica ultimilor ani cunoaște multe cazuri de identificare a armelor cu țeava lisă după urmele rămase nu numai pe gloanțe, dar și pe alice. Alicele și mitraliile reprezintă proiectile fabricate din aliaj de plumb, ușor deformabil, de aceea lucrul cu asemenea obiecte necesită atenție și cunoștințe vaste.

Pe alicele împușcate din armele cu țeava lisă rămân urme:

1. statice - de la interacțiunea alicelor între ele;
2. dinamice - de la suprafața interioară a țevii.

Urmele statice sau petele de contact au forma unor deformări rotunde. Ele apar în urma presării alicelor sub acțiunea gazelor, când tubul încă nu s-a desfăcut. Uneori aceste deformări sânt duble, din cauza presării acestora și în canalul țevii. Pe alicele de pe ultimul rând pot fi observate urme lăsate de bura cartușului.

Urmele dinamice, sau urmele lăsate de canalul țevii, pot fi observate doar pe alicele aflate mai la suprafață. În urma traversării țevii, pe aceste proiectile de formă sferică rămân urme de forma ovală cu striții longitudinale. Dimensiunea acestor urme depinde de mărimea alicelor. Cu cât este mai mare diametrul lor cu atât mai mari sânt urmele.

Importanța acestor urme este foarte mare deoarece identificarea armelor de vânătoare după alte semne este greu de făcut, tuburile unor arme ne fiind extrase automat.

Pentru ușurarea lucrului criminaliștilor se creează diferite sisteme și complexe de identificare balistică. Unul din aceste complexe este complexul de identificare balistică CONDOR.

⁴ В. А. Адамов, "Криминалистика", р. 102

Complexul de identificare balistică CONDOR , este una din cele mai noi invenții în criminalistică. La crearea complexului specialiștii au folosit ultimele performanțe din domeniul opticii, mecanicii, electronicii și tehnologiile cibernetice⁵.

Acest complex nu are analogie în lume în metodele și utilajul primirii imaginii desfășurate a suprafeței gloanțelor și a tuburilor a armelor ghintuite.

Acest complex este folosit pentru efectuarea expertizei balistice a gloanțelor și tuburilor împușcate din armele ghintuite, cum în regim automat atât și manual.

PROPRIETĂȚILE:

a) primirea, prelucrarea și păstrarea imaginilor video desfășurate complet și a imaginilor fragmentare a suprafeței laterale a gloanțelor cu diferite tipuri de acoperire (precum și a celor deformate) și a rozetei ;

b) crearea bazelor regionale a imaginilor gloanțelor și a tuburilor împușcate formând o rețea informațională integră;

c) petrecerea identificării automate a obiectului cercetat în baza datelor, oferind expertului lista imaginilor „asemănătoare” pentru primirea hotărârii decisive asupra expertizei;

d) reviziunea obiectelor în regim de microscop televizat, reglarea distanței focale în regim manual și automat, schimbarea direcției fluxului de lumină;

e) chemarea imaginilor anterior înregistrate în scara dată, mișcare independentă a imaginilor în „ferestre”, „a prinde” imaginea și rotirea ei cu scopul identificării în regim manual;

f) scoaterea la imprimantă laser a copiilor pentru prezentarea în instanțele de judecată.

PRIORITĂȚILE:

- calitatea înaltă a înregistrării imaginilor;

- posibilitatea înregistrării imaginii prin iluminarea obiectului din două părți;

- instalarea ușoară și rapidă a obiectului cercetat cu ajutorul casetelor demontabile;

- folosirea unui sistem de scanare integru pentru înregistrarea imaginii a suprafeței gloanțelor și tuburilor ;

- viteza mare de înregistrare;

- posibilitatea înregistrării a imaginii video – cum a suprafeței laterale desfășurate a glontelui (chiar în stare deformată gravă) atât și a fragmentelor ei.

Complexul de identificare balistică CONDOR este orientat la petrecerea totală a expertizei criminalistice, crearea unui sistem de informare și cercetare pentru evidența armelor de foc.

În România, după intrarea în vigoare a Legii 295/2004 privind regimul armelor și al munițiilor, în care sunt cuprinse prevederi referitoare la înregistrarea proiectilelor și tuburilor-martor trase experimental cu arme de foc letale, achiziționarea unui sistem de identificare balistică a devenit imperios necesară. În sfârșit în urma unor relații de colaborare s-a ajuns la concluzia că IBIS-ul este soluția optimă pentru punerea în aplicare acestei legi.

IBIS-ul este produsul firmei FORENSIC TECHNOLOGY WAI Inc. din Canada și este conceput pentru achiziționarea, stocarea și corelarea automată a imaginilor digitale ale gloanțelor și tuburilor trase, în scopul identificării criminalistice a armelor de foc, după urmele lăsate de acestea pe tuburi și gloanțe.

Capabilitatea componentelor IBIS-ului de a fi conectate în rețea permite efectuarea de identificări balistice în cadrul unor rețele locale, naționale sau internaționale, fapt realizat deja prin conexiunile efectuate între cazuri instrumentate de agenții diferite și chiar între state.

În prezent, în cadrul Europol, cu sprijinul Marii Britanii, Italiei, Irlandei, Poloniei, Belgiei etc., se lucrează la constituirea EUROIBIS-ului, ca rețea europeană de sisteme IBIS, ce va permite schimbul de informație între state, pentru rezolvarea rapidă a infracțiunilor transfrontaliere comise cu arme de foc⁶.

⁵ CONDOR http://www.sbc.spb.ru/sbc_ru/kdr.html

⁶ “Criminalistica” *Revista de informare, documentare și opinii*, articol “Noul sistem integrat de identificare balistică din cadrul institutului de criminalistică al I.G.P.R.” Subcomisar de poliție DUCA.R.CONSTANTIN, expert criminalist, nr.2 din aprilie 2006, p. 5.

BIBLIOGRAFIE:

1. Ander Z., Bilegan I., Molnar V., (1966), *Medicina legală*, București
2. Bercheșan V., Ruiu M., (2004), *Tratat de tehnică criminalistică*, Ed. Litti Star, București.
3. Constantin I. R., (1980), *Tratat practic de criminalistică*, București
4. CONDOR, http://www.sbc.spb.ru/sbc_ru/kdr.html
5. Criminalistica, Reviste de informare, documentare și opinii, nr. 1 din februarie 2006
6. Criminalistica Reviste de informare, documentare și opinii, nr.2 din aprilie 2006
7. Doraș S. Gh., (1996), *Criminalistica*, Chișinău
8. Grofu N., (2006), *Identificarea criminalistică a armelor de foc*, Revista Criminalistica, București
9. Măcelaru V., (1976), *Urmele create prin folosirea armelor de foc în Tratat practic de criminalistică*, București.
10. Mircea I., (1996), *Criminalistica*, București
11. Nepelin A., (1992), *WEAPONS*, Москва
12. Ștefănescu P., (1984), *În slujba vieții și a adevărului*, București
13. А. И. Благовестов, (1999), *Справочник стрелкового оружия*, Минск
14. А. Е. Хартинок, (1997), *Пистолеты и револьверы*, Минск
15. А. Б. Жук, (1992), *Стрелковое оружие*, Москва
16. С. П. Вельяминов, (1982), *Стрелковое оружие*, Москва
17. Д. Н. Боастын, (1986), *Советское стрелковое оружие*, Москва
18. В. А. Адамов, Ю.П.Голдованский Криминалистика
19. А. Р.Шейнин, П.И.Тарасов-Родионов, (1949), *Настольная книга следователя*, Москва.

CONCEDIEREA COLECTIVĂ ȘI EFECTELE SALE

AVRAM BUT- CĂPUȘAN

Universitatea "Bogdan Vodă", Facultatea de Drept, Cluj-Napoca, România

Cuvinte cheie: concediere, disponibilizare, manifestări, proceduri, etape, decizii, efecte.

ABSTRACT: *The economic crisis has affected the employment always, causing unemployment. From week to week, we learn about the companies and sectors that reduce a significant number of jobs, or worse, they completely abolish them entirely, with the entry into bankruptcy.*

In Romania, several companies have announced up to now or collective dismissals, or sending people home in the so-called "technical unemployment. Although this latter point raises no special legal, collective dismissals may prove complicated and thorny. Violation of a single provision on the steps to be followed during the procedure may result in cancellation of the whole process.

Recovery actions of the economic situation, that employers must take and lack of transparency to employees are common in collective dismiss situation, reason for revolt of employees, followed by street demonstrations.

1. Introducere

Impactul negativ al crizei economice mondiale este resimțit și pe piața forței de muncă din România, fiind afectate în special construcțiile și industria metalurgică, dar și domeniul difuzării și transmiterii de programe de televiziune. În întreaga țară, angajatorii au fost nevoiți fie să suspende contractele individuale de muncă, fie să concedieze un număr mare de angajați, ceea ce a generat consecințe grave atât pentru persoanele implicate, cât și pentru comunitățile în care acestea trăiesc. Într-adevăr, concedierile colective reprezintă mai mult decât doar o sumă de concedieri individuale, astfel, ele produc consecințe sociale semnificative, ce pot afecta viața întregii comunități, în special în localitățile în care viața economică este concentrată doar în jurul câtorva angajatori semnificativi, nevoiți acum să facă față implicațiilor crizei mondiale.

Luarea unei decizii de concediere colectivă în România implică un proces juridic complex, iar derularea acestui proces fără respectarea întocmai a prevederilor legale aplicabile poate avea consecințe dezastruoase pentru angajator, reprezentate de nulitatea absolută a deciziei de concediere colectivă și de inversarea întregului proces.

2. Temeiul legal al concedierii

Acest temei de concediere este reglementat de art. 65 -67 din Codul muncii și a suferit modificări de esență prin intrarea în vigoare a OUG nr.98 din 1999 aprobată prin Legea 312/2001 și OUG nr. 55/2006, care înlocuiesc legislația anterioară, ca răspuns la Directiva 98/59/ CE de transpunere și corelație a legislației statelor membre referitoare la concedierile colective.¹

Reglementarea expresă a concedierii colective își propune protecția salariaților a căror contracte individuale de muncă se desfac ca urmare a aplicării unor programe de restructurare, privatizare și lichidare.²

Procedura concedierii colective este reglementată de prevederile Codului Muncii și de cele cuprinse în contractul colectiv de muncă la nivel național („CCM Național”). Totuși, angajatorii trebuie să analizeze și prevederile mai specifice ale contractelor colective de muncă adoptate la nivel inferior, și anume cele adoptate pentru fiecare ramură industrială în parte, cum ar fi, de exemplu, industria chimică, metalurgică sau de confecții, și contractele adoptate la nivel de unitate (generic denumite „CCM-uri”). O asemenea analiză

¹ But-Căpușan, A., *Dreptul Muncii*, Ed. Risiprint, Cluj-Napoca, 2011, p. 107

² Athanasiu, Al., Moarcăș, C.A., *Muncitorul și legea. Dreptul muncii*, Ed. Oscar Print, București, 1999, p.276

este esențială, deoarece un CCM încheiat la un nivel inferior, de exemplu la nivel de unitate, nu poate include prevederi mai puțin favorabile pentru angajați decât cele stabilite în CCM-urile încheiate la nivel superior. În caz de neconcordanțe, vor avea prioritate prevederile mai favorabile pentru angajați.

În conformitate cu prevederile Codului Muncii, concedierea colectivă este reprezentată de concedierea de către angajator a unui anumit număr de angajați într-o perioadă de 30 de zile, pentru motive ce nu țin de persoana salariatului. Asemenea motive pot fi reprezentate de dificultățile economice ori de transformările tehnologice cu care se confruntă angajatorul. Potrivit Codului Muncii, desființarea locului de muncă ocupat de salariatul ce este afectat de procedura concedierii colective trebuie să aibă o cauză reală și serioasă. În practică se consideră că o cauză este reală, atunci când este impusă de dificultățile economice ale angajatorului, și serioasă atunci când se bazează pe motive obiective, motive ce nu țin de persoana salariatului, ci motive care au legătură cu activitatea angajatorului, demonstrând un impact semnificativ asupra acestei activități.

O măsură de concediere reprezintă „concediere colectivă”, și nu doar o sumă de concedieri individuale, necesitând astfel conformarea cu procedura specifică prevăzută de lege, doar în cazul în care afectează un anumit număr de salariați, din numărul total de salariați ai angajatorului ce ia măsura concedierii colective. Astfel, o concediere este colectivă dacă: cel puțin 10 salariați sunt afectați de decizie, în cazul în care angajatorul care disponibilizează are încadrați mai mult de 20 de salariați și mai puțin de 100; cel puțin 10% din salariați sunt afectați, dacă angajatorul care disponibilizează are încadrați cel puțin 100 de salariați, dar mai puțin de 300; cel puțin 30 de salariați sunt afectați, dacă angajatorul care disponibilizează are încadrați cel puțin 300 de salariați.

Dispozițiile legale care reglementează procedura și forma desfacerii contractului de muncă din inițiativa unității au menirea să prevină încetarea intempestivă a contractului, situația de incertitudine, manifestarea de subiectivism, abuz sau arbitrar, respectivele dispoziții constituind garanții ale dreptului la muncă.³

Mai mult, pentru ca o măsură de concediere colectivă să fie permisă potrivit legii române, este necesar ca salariații afectați să nu se afle în cazurile în care concedierea este interzisă prin lege, și anume în situații vulnerabile care nu le-ar permite să caute noi locuri de muncă ori să urmeze cursuri ce i-ar califica pentru alte funcții în alte societăți. De exemplu, este interzisă concedierea salariaților care se află în incapacitate temporară de muncă, stabilită prin certificat medical; pe durata în care femeia salariată este gravidă, în măsura în care angajatorul a luat cunoștință de acest fapt anterior emiterii deciziei de concediere; pe durata concediului de maternitate; pe durata concediului pentru îngrijirea copilului în vârstă de până la 1 an sau 2 ani sau, în cazul copilului cu handicap, până la împlinirea vârstei de 3 ani. Totuși, potrivit dispozițiilor Codului Muncii, aceste interdicții nu sunt aplicabile în cazul concedierii pentru motive ce intervin ca urmare a reorganizării judiciare sau a falimentului angajatorului.

3. Procedura Concedierii Colective

Etapă consultării cu sindicatele ori cu reprezentanții anajaților

Cea mai importantă etapă din cadrul procedurii de concediere colectivă este reprezentată de consultarea cu sindicatele sau reprezentanții salariaților. Conform prevederilor Codului Muncii, atunci când angajatorii intenționează să efectueze concedieri colective, ei au obligația de a iniția în timp util și în scopul ajungerii la o înțelegere, consultări cu sindicatul ori, după caz, cu reprezentanții salariaților.

Codul Muncii solicită ca agenda de discuții cu sindicatul sau, după caz, reprezentanții salariaților, să cuprindă cel puțin metodele și mijloacele de evitare a concedierilor colective sau de reducere a numărului de salariați care vor fi concediați, precum și atenuarea consecințelor concedierii prin recurgerea la măsuri sociale care vizează, printre altele, sprijin pentru recalificarea sau reconversia profesională a salariaților concediați.

În plus, conform prevederilor CCM Național, angajatorii trebuie să pună la dispoziția sindicatului sau, după caz, a reprezentanților salariaților, justificarea tehnico-economică în legătură cu măsurile privind posibilitățile de redistribuire a personalului, modificarea programului de lucru, organizarea de cursuri de calificare, recalificare sau reorientare profesională.

Întrucât legea solicită ca angajatorii să acorde salariaților dreptul de a formula propuneri constructive cu privire la concedierea avută în vedere, angajatorii trebuie să transmită prin notificarea comunicată în scris sindicatelor ori, după caz, reprezentanților angajaților, toate informațiile relevante referitoare la procedura

³ Deleanu, V., – *Dreptul muncii*, Ed. Dacia Europa Nova, Lugoj, 2000, p. 117

avută în vedere, incluzând, cel puțin, următoarele informații: numărul total și categoriile de salariați; motivele concedierii preconizate; numărul și categoriile de salariați care vor fi afectați de concediere; perioada în care vor avea loc concedierile; criteriile avute în vedere în cadrul procedurii de concediere colectivă, potrivit legii și contractelor colective de muncă; măsurile avute în vedere pentru limitarea numărului concedierilor; măsurile avute în vedere pentru limitarea consecințelor concedierii, compensațiile ce urmează a fi acordate salariaților concediați conform legii și contractelor colective de muncă; termenul în care sindicatele sau, după caz, reprezentanții salariaților pot face propuneri pentru evitarea ori diminuarea numărului salariaților concediați.

La aceeași data la care notificarea a fost comunicată sindicatului ori, după caz, reprezentanților salariaților, o copie a notificării trebuie comunicată și Inspectoratului Teritorial de Muncă și, de asemenea, Agenției Teritoriale de Ocupare a Forței de Muncă. Mai mult, Codul Muncii instituie anumite termene ce trebuie respectate cu privire la comunicarea acestei notificări. Întrucât această etapă de consultări este atât de importantă și trebuie efectuată într-o asemenea manieră încât să conducă la o înțelegere între părțile implicate, legea prevede un termen de zece zile de la primirea notificării comunicate de angajator în care salariații au dreptul de a analiza informațiile primite, precum și motivele tehnice și economice privind concedierea lor, și de a elabora orice propuneri pe care le-ar considera adecvate în scopul evitării concedierilor și limitării numărului salariaților concediați. Ulterior, angajatorii au obligația de a furniza răspunsuri argumentate, în scris, la propunerile salariaților, nu mai târziu de 5 zile de la data primirii acestora.

Notificarea de concediere

În cazul în care, după etapa consultărilor cu sindicatul sau, după caz, reprezentanții salariaților, angajatorul decide să continue procedura concedierii colective, el are obligația de a emite a doua notificare. Această a doua notificare menționează din nou toate elementele incluse în prima notificare, precum și rezultatele consultărilor cu sindicatul sau reprezentanții salariaților, specificând motivele concedierii și numărul total al salariaților ce urmează a fi afectați de concedierea colectivă, precum și data de la care o asemenea concediere va fi efectivă.

Această a doua notificare trebuie transmisă către Inspectoratul Teritorial de Muncă și Agenția Teritorială de Ocupare a Forței de Muncă, precum și către sindicat sau, după caz, reprezentanții salariaților, cu cel puțin 30 de zile înainte de data emiterii deciziilor individuale de concediere.

Termenul de preaviz și decizia de concediere

Decizia de desfacere a contractului individual de muncă, chiar și în cazul concedierii colective, are caracter individual. Cu alte cuvinte, nu se pot desface, global, toate contractele individuale de muncă printr-o singură decizie a angajatorului care ar avea, de exemplu, ca anexă, un tabel cu numele salariaților concediați. Pentru fiecare persoană trebuie să se emită o dispoziție scrisă a unității, cu arătarea motivelor, a prevederilor legale pe care se întemeiază, a termenelor precum și a organelor la care măsura luată poate fi atacată de fostul salariat.⁴

Prin derogare de la principiul simetriei de formă consacrat de dreptul civil, decizia de desfacere a contractului de muncă se emite în formă scrisă *ad validitatem*, de către organele competente să încheie contractul de muncă.⁵

În conformitate cu prevederile CCM Național, salariații afectați de o concediere colectivă sunt îndreptățiți să primească un **termen de preaviz** de 20 de zile lucrătoare, înainte ca respectiva concediere să producă efecte. De asemenea, trebuie avute în vedere și prevederile cuprinse în CCM-urile încheiate la nivel inferior, precum și prevederile contractelor individuale de muncă, care pot institui termene de preaviz mai favorabile pentru salariați.

Dacă termenul de preaviz trebuie comunicat salariaților ca un document distinct sau ca parte din decizia de concediere este o problemă ce s-a dovedit a crea confuzie în practică. Potrivit Codului Muncii, decizia de concediere trebuie să menționeze, printre alte elemente obligatorii, și durata termenului de preaviz. În consecință, acest termen de preaviz începe să curgă de la data la care decizia de concediere este comunicată salariatului.

⁴ Ștefănescu, I.T., Volonciu, M., Dimitriu, R. - *Dreptul muncii*, Ed. Academiei de Studii Economice București – Catedra de Drept, București, 1997, p. 123

⁵ Athanasiu, Al., Moarcăș, C.A., - *op.cit.*, p. 277

Termenul de contestare a deciziei este de 30 de zile din momentul luării la cunoștință, iar instanța este tribunalul de la sediul/domiciliul reclamantului⁶, art. 284 din Codul muncii și art. 2 pct. (1) lit. b1 din Codul de procedura civilă.

Într-o speță îndelung comentată în literatura juridică, angajatorul nu a precizat termenul în care decizia putea fi contestată, nici tribunalul competent să judece această contestație. Salariatul a contestat în termen decizia și la instanța competentă (dovedind practic prin aceasta că le-a cunoscut). Totuși, instanța nu a socotit că aceste vicii de redactare a deciziei de concediere sunt astfel acoperite și a anulat decizia de concediere. Este o soluție surprinzătoare, dar care se înscrie în litera strictă a legii; indiferent dacă absența vreunui element dintre cele enumerate de art. 74 din Codul muncii l-au prejudiciat efectiv pe salariat sau nu, instanța va face o analiză minuțioasă a formei deciziei de concediere.

Un alt motiv de anulare este în cazul în care decizia de concediere nu cuprinde oricare dintre elementele obligatorii prevăzute de Codul Muncii, și anume: **motivele care determină concedierea;**

Este greșit să se arate numai temeiul juridic, ci trebuie să se prevadă atât motivele de fapt, cât și motivele de drept, adică textul din Codul muncii pe care se întemeiază concedierea.

De multe ori, angajatorii, se mărginesc la diferite generalități neverificabile, la afirmații vagi, nu trebuie să se arate în concret toate faptele avute în vedere la concediere, ci este suficient să se indice atâtea elemente de fapt câte sunt necesare pentru ca cel în cauză să își dea seama pentru ce anume i s-a desfăcut contractul de muncă.

Dacă este vorba despre concedierea din motive economice, în mod greșit unii angajatori prevăd doar ca au avut loc „restructurări”. Trebuie să se arate, în concret, că a avut loc desființarea efectivă a locului de muncă ocupat de salariat.

criteriile avute în vedere;

Criteriile de stabilire a ordinii de prioritate dacă desfacerea contractului de muncă a intervenit pentru un motiv economic, ordinea de prioritate la disponibilizarea salariaților are în vedere criteriile de ordin social precizate în contractele colective de muncă, dar este necesar și să la menționeze expres

lista tuturor locurilor de muncă disponibile în unitate, dacă este cazul, și termenul în care salariații urmează să opteze pentru a ocupa un loc de muncă vacant (dacă nu exista locuri de muncă vacante, se va face mențiune în acest sens). Deciziile de concediere produc efecte de la data comunicării lor prin preluare sub semnătură, fie prin confirmare de primire, fie în alte modalități.

Din punct de vedere al procedurii și formei, dreptul muncii este excesiv de formalist. Nerespectarea anumitor dispoziții de formă atrage după sine anularea dispoziției de desfacere a contractului individual de muncă, chiar dacă măsura este întemeiată.⁷

4. Cele mai frecvente motive de contestare a concedierii

Detaliind cele prezentate mai sus, putem spune că cele mai multe acțiuni în contestarea deciziei de concediere sunt introduse pentru următoarele motive:

✓ motivele ascunse ale unei concedieri :

O firmă cu capital turcesc, Erdemir Târgoviște, a dispus concedierea a 10 salariați, pe motive economice, dar, de fapt aceiași salariați, sindicaliști, erau protestatarii, cu respectarea legii, vizând drepturi salariale la Ambasada Turciei din București. Instanța, Tribunalul Târgoviște, a dispus anularea deciziilor de concediere, sesizând existența abuzului prin aplicarea unei pedepse pentru un act sindical, decizia fiind de repunere a salariaților în pozițiile anterioare concedierii.

✓ transparență și responsabilitate la punerea în aplicare a măsurii de concediere

Măsura concedierii a 24 de persoane din cadrul societății Urbis Baia Mare a apărut după ce au fost achiziționate 20 de noi autobuze, astfel încât aceste posturi care reveneau mecanicilor ce se ocupau de autobuzele vechi vor fi desființate.

Sindicaliștii Cartel Alfa Maramureș au cerut explicații de la autoritățile locale în legătură cu modul în care se vor face disponibilizările de personal la societatea Urbis, transparență, dar și măsuri alternative pentru muncitorii care vor rămâne fără loc de muncă, fiind nemulțumiți de discuțiile purtate în cadrul comisiei de dialog social cu reprezentanți ai Primăriei Baia Mare și Prefecturii Maramureș. Aceștia din urmă, susțin că vor exista oportunități de angajare pentru că o parte dintre foștii angajați vizați pentru concediere

⁶ Art. 284 din Codul muncii și art. 2 pct. (1) lit. b1 din Codul de procedura civilă.

⁷ Țundrea, L., - *Legislația muncii și asistenței sociale* – note de curs, Ed. Mirton, Timișoara, 2003, p. 39

își vor putea găsi un loc de muncă la întreținerea spațiilor verzi sau la lucrările de extindere a rețelilor de apă și canalizare, dar, nu e o garanție că toți cei disponibilizați vor fi luați cu mic, cu mare pentru realizarea acestor activități, doar o oportunitate care trebuie valorificată. Neimplicarea în sprijinul celor concediați fiind evidentă și revoltătoare.

- ✓ nerespectarea termenelor legale pentru emiterea deciziei de concediere.
- ✓ nerespectarea formei scrise a deciziei de concediere, sau neprevăderea tuturor elementelor obligatorii ale deciziei de concediere;
- ✓ necomunicarea deciziei de concediere;

Comunicarea în scris a deciziei de concediere nu poate fi înlocuită cu nici o altă probă. Nici un alt document prin care s-ar face cunoscut salariatului că raportul său de muncă ia sfârșit nu poate înlocui dispoziția de desfacere a acestuia.

Comunicarea deciziei de concediere se face, de regulă:

- personal celui în cauză, sub luare de semnătură, cu specificarea datei înmânării copiei, sau recomandat, la domiciliu, cu confirmare de primire.

Dacă angajatul refuză să primească comunicarea, angajatorul va face mențiune cu privire la refuzul salariatului de a semna.

Într-o speță, s-a apreciat drept valabilă comunicarea făcută la adresa indicată de salariat la data încheierii contractului de muncă. Angajatorul nu fusese informat despre modificarea domiciliului persoanei. Mai mult, comunicarea nu a fost restituită prin poștă, ci a fost primită de părinții salariatului.

Dimpotrivă, în altă speță s-a decis că afișarea adresei privind concedierea la locul de muncă sau înmânarea ei unui coleg nu constituie o comunicare legală.

- ✓ nementiunarea elementelor de fapt care au stat la baza luării deciziei de concediere;

S-a decis că, dacă nu au fost arătate, nici macar generic, motivele care au stat la baza măsurii desfacerii contractului de muncă, salariatul se află în imposibilitate de a se apăra. Concedierea a fost anulată.

- ✓ neprecizarea sau precizarea greșită a temeiului legal al concedierii;

S-a decis totuși că angajatorul ar avea posibilitatea de a rectifica temeiul de drept, dacă l-a trecut din eroare.

- ✓ nerespectarea prevederilor referitoare la consultarea cu sindicatul, în caz de concediere colectivă;
- ✓ neacordarea termenului de preaviz;
- ✓ neaplicarea prevederilor contractului colectiv de muncă cu privire la ordinea de prioritati la concedierea colectivă etc.

5. Efectele concedierii colective

Compensații pentru salariați

Principalele efecte ale încetării contractului individual de muncă pot fi sintetizate astfel:

- încetarea pentru viitor a drepturilor și obligațiilor corelative ale părților asumate la încheierea contractului individual de muncă;
- achitarea drepturilor bănești la zi și predarea gestiunii și a altor materiale din inventar de către salariat;
- păstrarea vechimii în muncă și a vechimii în specialitate;
- clarificarea situației cheltuielilor de școlarizare prin plata acestora de către salariat, fosta unitate sau noul angajator;
- plata contravalorii preavizului, dacă acesta nu a fost acordat în natură;
- acordarea unor ajutoare materiale de asigurări sociale (de la caz la caz);
- acordarea unor plăți compensatorii în cazurile și condițiile prevăzute de contractul colectiv de muncă pentru cei disponibilizați, etc.⁸

6. Interdicția de a angaja personal nou

Conform Codului Muncii, angajatorilor ce au urmat procedura concedierii colective le este interzis să angajeze personal nou în pozițiile ocupate anterior de salariații concediați, pentru o perioadă de 45 de zile

⁸ Manta, P., Ghimeș, V., - *Dreptul muncii și securității sociale*, Ed. Academică Brâncuși, Târgu Jiu, 2001, p.280

de la data la care a avut loc concedierea. În cazul în care a avut loc o redresare a situației economice a angajatorului, astfel încât acesta intenționează să angajeze personal pentru locurile de muncă vacante, el are obligația inițială de a-i notifica în acest sens pe salariații ce au făcut obiectul procedurii de concediere colectivă; doar în cazul în care aceștia refuză să se întoarcă la vechiul lor loc de muncă, acum vacant, angajatorul are dreptul de a angaja personal nou pentru pozițiile respective.

7. Instanțele competente

Un salariat concediat prin procedura concedierii colective poate ataca decizia în instanță într-un termen de 30 de zile de la data la care aceasta a fost comunicată salariatului. Întrucât dreptul de informare a salariaților cu privire la posibilitatea lor de a contesta decizia este esențial, chiar dacă nu este prevăzut expres în Codul Muncii, decizia individuală de concediere ar trebui să includă și termenul în care ea poate fi contestată de salariat. Instanța competentă este tribunalul în care reclamantul, și anume salariatul concediat, are domiciliul.

8. Cele mai răsunătoare concedieri din ultima perioadă

Mechel, un concern metalurgic, a intrat pe piața românească în 2002 și deține combinele Mechel Câmpia Turzii (INSI), Mechel Targoviste (COS), Ductil Steel Otelu Rosu, Buzău

Patronul Mechel, omul de afaceri Igor Zyuzin, a anunțat că dorește să vândă toate combinele siderurgice pe care le deține în România, Ucraina, Lituania, Kazahstan și Marea Britanie, iar cu banii obținuți să salveze divizia de minerit a concernului rusesc. El nu a reușit să găsească un investitor pentru combinele din România. În acest context, el a vândut cele cinci combine unei alte societăți rusești, pentru suma totală de 52 de euro. Noii patroni ruși i-au promis ministrului pentru Dialog Social, că vor încerca să repornească cea mai profitabilă unitate, cea din Târgoviște, iar profitul pe care îl vor obține ar urma să fie folosit pentru repornirea celorlalte combine siderurgice din România

Închiderea combinatelor siderurgice ale Mechel și concedierile colective s-au transformat într-o adevărată tragedie, prin gestul disperat al strungarului Ioan Bozdog, din Câmpia Turzii, care s-a sinucis, pe fondul tensiunii că nu își mai poate întreține familia și achita ratele de la bancă, în condițiile în care fusese disponibilizat pe 10 februarie a.c. Cele mai afectate sunt orașele Câmpia Turzii și Oțelu Roșu. Este vorba de orașe monoindustriale, în care Mechel era principalul angajator. Însă concedierile colective făcute de concernul rusesc au afectat grav și orașele Târgoviște, Buzău și Brăila, unde Mechel are alte trei combine. Situația cea mai gravă este cea de la Câmpia Turzii, unde foștii angajați de la Mechel au protestat timp îndelungat, pentru că nu au primit cele trei salarii compensatorii cuvenite fiecărui muncitor intrat în șomaj, protestele lor s-au extins și în Capitală, unde au cerut să le fie achitate cele trei salarii compensatorii datorate de patronat, după ce au fost disponibilizați pe 4 februarie 2013. Atunci au rămas fără locuri de muncă 720 de salariați, iar 364, în șomaj tehnic.

Noii patroni ruși de la Mechel Câmpia Turzii au achitat personalului disponibilizat, în luna martie, doar un sfert din cele trei salarii compensatorii și au anunțat că nu dispun de resurse financiare pentru restul plăților. Nici cei 364 de muncitori rămași pe statele de funcțiuni ale combinatului nu și-au primit salariile pentru ultima lună.

În momentul privatizării, acum un deceniu, combinatul siderurgic din Câmpia Turzii avea 5.000 de angajați. Anul trecut, mai rămăseseră 1.500 de persoane care munceau în combinatul siderurgic. Însă, de la jumătatea anului trecut, din cauza problemelor financiare mari care au afectat întreg holdingul rusesc, Mechel a început să dea afară angajații. Concedierile colective făcute de Mechel la Câmpia Turzii în toată această perioadă sunt cele mai mari din Transilvania de după închiderea fabricii de telefoane mobile Nokia din Jucu.

Oltchim Râmnicu Vâlcea este cel mai mare agent economic cu capital de stat din județul Valcea și a traversat în ultimele 9 luni cea mai grea perioadă economică ajungând în ianuarie acest an să intre oficial în procedura de insolvență.

Aproximativ 600 de angajați de la combinatul Oltchim au primit joi 16 mai a.c. notificările de concediere. Acest lucru era previzibil, întrucât, în urmă cu o săptămână administratorul judiciar al Oltchim anunța că vor fi disponibilizați 900 de salariați, 600 de la Valcea și 300 de la Pitești, dintr-o listă de 1.050 de persoane. Persoanele disponibilizate, vor primi drepturile bănești conferite prin Ordonanța 36/2013, alocația

de somaj la care se va adauga venitul de completare plus restanțe, tichete de masă și alte salarii prevăzute în Contractul Colectiv de Muncă în funcție de cum va merge combinatul.

Comaniile de stat

Guvernul României va începe un program de concediere de angajați din 16 companii din sectorul energetic, în baza unor proiecte de restructurare și reorganizare care vor fi aplicate în intervalul 2013-2018, aproximativ 10.000 de oameni, angajați la companiile de stat, ar urma să fie concediați, în perioada 2013-2018.

Pe listă programului de concedieri apar Complexul Energetic Hunedoara, Societatea Națională de Închidere Conservare Mine Valea Jiului, Compania Națională a Uraniului, Complexul Energetic Oltenia, Societatea Națională a Sării, Societatea Națională a Huilei Petroșani, Regia Autonomă pentru Activități Nucleare Drobeta-Turnu Severin, Compania Nationala a Cuprului, Aurului și Fierului Minvest Deva, cu filialele sale, Cuprumin Abrud, Băița Ștei, Termoelectrica, Electrocentrale Grup, Electrocentrale Galați, Electrocentrale București, Electrica, cu filialele sale, și Transelectrica, de asemenea cu filialele sale.

În document este introdusă și o listă a companiilor care pot angaja salariați concediați colectiv, dar numai la activități de conservare, închidere, ecologizare și monitorizare postînchidere a minelor.

Persoanele concediate vor primi indemnizație de șomaj, venit lunar de completare și plăți compensatorii acordate în conformitate cu prevederile contractelor de muncă aplicabile la nivelul fiecărei societăți. Venitul lunar de completare se stabilește odată cu indemnizația de șomaj și este egal cu diferența dintre salariul individual mediu net pe ultimele 3 luni înainte de concediere, stabilit pe baza clauzelor din contractul individual de muncă, dar nu mai mult decât salariul mediu net pe economie din luna ianuarie a anului în care s-a efectuat concedierea.

Pot beneficia de plăți compensatorii numai persoanele care au încheiat contracte individuale de muncă pe durata nedeterminată cu cel puțin 36 luni înainte de data concedierii. Beneficiază de protecție socială și persoanele care au fost preluate prin protocol de alte societăți dacă au încheiat contracte individuale de muncă pe durata nedeterminată cu societățile de la care au fost preluate, în perioada prevăzută, și cele care au fost preluate de societățile rezultate în urma divizării sau a altor forme de reorganizare a societăților, dar din nou dacă au încheiat contracte individuale de muncă pe durata nedeterminată cu societățile supuse divizării sau altor forme de reorganizare în perioada prevăzută.

Nu pot beneficia persoanele care au mai primit plăți compensatorii acordate urmare a unui plan de concediere colectivă, indiferent de actul normativ prin care a fost reglementată concedierea colectivă.

CONCLUZII

Aplicarea procedurii concedierii colective se poate dovedi avantajoasă pentru angajatorii care se confruntă cu probleme financiare serioase și reale, și le poate oferi soluția necesară pentru restabilirea lor economică. Totuși, în cazul în care angajatorii se confruntă doar cu probleme temporare, limitate, ei pot apela și la alte proceduri instituite prin legislația română. De exemplu, societățile care se confruntă cu dificultăți economice pot decide suspendarea contractelor de munca prin ceea ce se numește „somaj tehnic”, oferindu-le angajaților lor 75% din salariile acestora. Totuși, atunci când este aleasă procedura concedierii colective, fiecare etapă a acestui proces trebuie planificată cu atenție și implementată într-o asemenea manieră încât să nu lase posibilitatea formulării unor acțiuni în instanță, ce pot prejudicia societatea angajatoare.

BIBLIOGRAFIE:

1. Athanasiu A., Moarcăș C. A., (1999), *Muncitorul și legea. Dreptul muncii*, Ed. Oscar Print, București,
2. But-Căpușan A., (2011), *Dreptul Muncii*, Ed. Risoprint, Cluj-Napoca,
3. Deleanu V., (2000), *Dreptul muncii*, Ed. Dacia Europa Nova, Lugoj
4. Manta P., Ghimeș V., (2001), *Dreptul muncii și securității sociale*, Ed. Academică Brâncuși, Târgu Jiu
5. Ștefănescu I. T., Volonciu M., Dimitriu R., (1997), *Dreptul muncii*, Ed. Academiei de Studii Economice București – Catedra de Drept, București
6. Țundrea L., (2003), *Legislația muncii și asistenței sociale – note de curs*, Ed. Mirton, Timișoara
7. *** Directiva 98/59/CE CE privitoare la concedierea colectiva
8. *** Legea nr. 53/2003 (Codul muncii)

9. *** Legea 312/2001
10. *** OUG nr.52/1998,
11. *** OUG nr. 98/1999
12. *** OUG nr 36/2013

MANAGEMENTUL GESTIONĂRII CRIZELOR ȘI REZOLVĂRII CONFLICTELOR ÎN SISTEMUL PENITENCIAR

ALIN DUMITRU

Penitenciarul Gherla, Secția Exterioară Cluj-Napoca, România

Cuvinte cheie: *conflict, penitenciar, deținuți, privare de libertate.*

ABSTRACT: *The conflict represents a mass-phenomenon affecting everyday our lives. We have to pay a special attention both to the particular conflicts, and to the global ones. The conflict is negatively perceived by the society, on the one hand (being associated to strong emotions, violence, destruction), and positively, on the other hand, (by a balanced perspective, as a stimulating element for positive energies of those involved in the conflict).*

The aim of the present work is to answer that question by defining the main reasons and models of the conflict; by describing the managerial reactions to the conflict emerging within the organization and towards the main types of conflict.

Ce este conflictul?

Putem spune fără riscul de a greși că nu există organizație fără conflicte după cum nu există grup social fără fricțiuni. De altfel, acolo unde interacționează cel puțin doi oameni, se crează mediul propice apariției și dezvoltării conflictelor. Ce este conflictul? Un proces de opunere și confruntare ce poate apărea între diferiți indivizi sau grupuri. Actul comunicării are legătură cu stările conflictuale, le poate influența, le poate controla (gestiona) sau chiar le poate genera. Paradoxal însă, este faptul că o sursă conflictuală se dovedește a fi și lipsa comunicării sau comunicarea defectuoasă.

Folosirea inoportună a ordinului (care este o comunicare unidirecțională, fără feed-back, menită să simplifice la maximum actul decizional operativ) poate crea, de asemenea, premise conflictuale, mai ales într-o societate democratică fondată pe drepturile omului (fapt întâlnit mai ales în raporturile personalului penitenciarelor și deținuți). Acest aspect solicită personalului din cadrul Administrației Naționale a Penitenciarelor o responsabilitate sporită. Într-un model organizațional de conflict de tip militar, acest caz ar trebui să fie un „pseudo-conflict”¹, dată fiind unitatea de interese a membrilor grupului (deținuții) și spiritul de justiție care trebuie să domine într-o organizație ce are ca misiune apărarea intereselor naționale, sociale și a drepturilor omului.

Cercetările actuale sugerează că uneori conflictele intergrup sunt benefice, având efecte pozitive asupra organizației, cum ar fi:

- permit diminuarea tensiunilor acumulate și integrarea membrilor; dacă rezolvarea lor presupune discuții și eliminarea neînțelegerilor dintre grupuri, conflictele reprezintă o valvă de securitate care elimină presiunile din interiorul companiei la timp;

- permit grupurilor să-și exprime părerile și doleanțele, dându-le șansa de reajustare. Impulsurile apărute astfel se pot consuma mai eficient datorită efectului de transformare a acestora în schimbări;

- permit menținerea nivelului de stimulare necesar funcționării în mod inovator, astfel încât conflictele intergrup vor reprezenta o sursă de motivare în căutarea unei schimbări. Trebuie remarcat faptul că un conflict între grupuri poate apărea numai atunci când grupurile diferă între ele, dar sunt dependente unul de celălalt.

Conflictul final este momentul în care problemele au fost rezolvate sau amânate pentru mai târziu.

¹Gheorghe Fl., *Psihologie penitenciară- Studii și cercetări*, ediția revizuită, Ed. Oscar Print, București, 2001, p. 47

Cauzele conflictului

Faptul că un conflict poate fi atât distructiv, cât și constructiv impune de la sine problema înțelegerii cauzelor care pot genera conflictul. Această înțelegere este deosebit de importantă pentru demersul nostru, deoarece ea va furniza informații cu privire la identificarea, prevenirea și gestionarea eficientă a conflictului.

Lipsa de comunicare sau comunicarea defectuoasă. Vehicularea unor informații insuficiente sau folosirea unor metode, mijloace și canale inadecvate pot constitui tot atâtea motive pentru conflict. Lipsa informațiilor cu privire la raționamentele și intențiile celeilalte părți poate genera confuzie și, mai apoi, tensiune în cadrul organizației. De asemenea, neînțelegerea mesajelor din varii motive (transmiterea defectuoasă a informațiilor, utilizarea unui limbaj prea specializat) poate compromite realizarea sarcinilor sau obiectivelor propuse și, în consecință, ar putea conduce la conflict.²

Competiția privind resursele insuficiente. Caracterul limitat al resurselor organizaționale pot provoca competiții care să conducă la conflict. În cazul unor resurse limitate la nivelul organizației, dezvoltarea unor elemente structurale pot afecta posibilitățile celorlalte componente.

- Diferențe de putere, statut și cultura. Accesul inegal la putere creează raporturi inegale de putere în care autoritățile dominante încearcă să-și mențină status quo-ul, pe când cei subordonați tind să modifice acest status quo. Această confruntare, ce se naște din accesul inegal la putere, poate genera, în final, conflict.

Distanța față de putere (G. Hofstede, 1996)² este unul din indicatorii utilizați pentru a măsura gradul de inegalitate socială dintr-o țară sau alta. În ceea ce privește statutul și cultura, putem spune că fiecare individ este purtătorul unor modele de gândire, simțire și manifestări potențiale ce aparțin unei culturi.

Diferențele incompatibile dintre acestea constituie o sursă permanentă (chiar dacă nu foarte vizibilă) de conflict. Atunci când, de exemplu, două sau mai multe culturi se dezvoltă într-o organizație, ciocnirea dintre modelele de gândire și simțire pot genera conflicte.

- Competiția pentru supremație. Această competiție este intrinsec conflictuală, deoarece dorește să-și impună obiectivele în dauna celorlalți. De exemplu, când doi sau mai mulți deținuți concurează pentru același scop în cadrul organizației, competiția se poate transforma în conflict dacă aceasta este resimțită de participanți ca fiind de „sumă nulă” („victoria” unuia va însemna „înfrângerea” celorlalți).

- „Invadarea teritoriului”. Aceasta formulă nu se limitează doar la spațiul fizic, ci la toate celelalte resurse finite pentru care oamenii sunt în competiție (spații, relații, recompensare, îngrădirea drepturilor etc).

- Ambiguitatea. Modul imprecis în care sunt stabilite sarcinile și responsabilitățile unor posturi sau dispoziții pot naște confuzii și tensiuni în rândul organizației penitenciare.

- Natura activităților și interdependența sarcinilor. Interacțiunea părților ce aparțin de structuri interdependente ar putea genera conflicte ca urmare a lipsei de coordonare a intereselor lor.

- Schimbarea mediului extern al organizației. Alături de influența forțelor ce alcătuiesc mediul intern, lumea penitenciarului este marcat totodată de incidența climatului general, specific mediului în care își desfășoară activitatea. Acest climat este rezultatul interacțiunii la scară națională și chiar internațională a mai multor factori, care, uneori, intră în contradicție, generând dezechilibre, iar alteori, reprezentând ei înșiși potențiale surse de conflict. În fiecare zi managerii au de luat decizii referitoare la prioritățile și preferințele organizației. De foarte multe ori aceste priorități sunt legate de modul în care managerul gestionează conflictul. De modul în care este abordat conflictul, acesta poate să se amplifice sau să scadă disputele naturale care se pot naște.

Surse de conflict în mediul penitenciar

Conflicte de mai mică sau mai mare amploare se întâmplă frecvent în majoritatea penitenciarelor. Oamenii devin mândri sau mândriți. Comportamentul insensibil al celorlalte persoane lipsite de libertate sau al personalului conduce la confruntări, la conflicte în general.

Există lăuri de poziție. Persoanele lipsite de libertate refuză să urmeze ordinele date de personal. Există împingeri, iar uneori oamenii primesc pumni sau lovituri.

Agresivitatea este un comportament distructiv și violent orientat spre persoane, obiecte sau spre sine. Această a treia direcție implică suicidul, autoagresiunea, negarea activă și produce daune sau doar transformări.

² Robert, B. M., *Psychological, psychiatric, polygraph and stress evaluation*, în Calvin Swank & James Conser, *The Police Personnel System*, Editura Wiley, New York, 1981, p. 51-53

Numai în cursul anului 2013 au avut loc în penitenciare 573 agresiuni între persoane private de libertate și 25 de agresiuni ale persoanelor private de libertate asupra angajaților.

Există și o agresivitate calmă, neviolentă (ridicarea tonului, amenințarea, înjurături) dar întotdeauna agresivitatea semnifică atac, ofensivă, ostilitate, punere în primejdie sau chiar distrugere a obiectului ei. Pentru explicarea originii comportamentelor agresive s-au propus mai multe ipoteze: biologice, etologice, psihologice, sociologice. Pentru a face o sinteză a tuturor concepțiilor menționate trebuie să fim de acord cu ceea ce spune Friederich Hocker: la originea agresivității se întâlnesc jocul reciproc al factorilor ereditari, influențele psihologice și culturale, structura sistemului nervos central, mecanismele hormonale și modelele sociale.

Aceste conflicte apar uneori datorită personalității persoanelor lipsite de libertate sau a celor care lucrează cu ei. Se ivesc uneori în urma greșelilor făcute în gestionarea activităților de rutină ale penitenciarului. Adesea, apar din cauza neînțelegerii și a presupunerilor asupra motivelor pe care le au ceilalți pentru acțiunile lor.

Modalități de gestionare a conflictelor și a crizelor

Conflictele sunt parte a activității tuturor penitenciarelor. Sunt gestionate prin abilitățile personalului, prin sistemul disciplinar și prin consilierea și activitățile desfășurate de personal în special supraveghetori, șefii de secție, psihologi, educatori și asistenți sociali.

Penitenciarele în care apar frecvent conflicte între persoanele lipsite de libertate, ori în care există dese confruntări cu personalul, penitenciarele în care menținerea ordinii se bazează disproporționat de mult mai degrabă pe procedurile disciplinare decât pe îndemânarea personalului sunt penitenciare care nu prezintă legitimitate în ochii persoanelor lipsite de libertate. În aceste cazuri personalul poate părea ca fiind incompetent sau inefficient, opresiv, abuziv sau corupt. O incidență mare a apariției conflictelor minore într-un penitenciar indică faptul că populația persoanelor lipsite de libertate nu acceptă autoritatea celor care o gestionează. Aceste penitenciare în care autoritatea legitimă a personalului nu este recunoscută prezintă o probabilitate mai mare de apariție a conflictelor grave.

Personalul de penitenciare poate deveni conștient de apariția conflictelor de cum apar și va trebui să le gestioneze până la o finalitate disciplinată, în timp ce altele vor fi observate de personal numai după ce evenimentul s-a petrecut. Exemple de conflicte pe care personalul trebuie să le gestioneze până la o finalitate sunt refuzul unui grup de persoane lipsite de libertate să se întoarcă în camerele lor după plimbarea zilnică sau un incendiu într-un atelier de muncă. Exemple de conflicte despre care personalul află numai după ce faptele s-au petrecut pot fi o sinucidere sau o plângere primită de penitenciar despre o presupusă purtare necorespunzătoare a unui membru al personalului. Exemple de conflicte: conflict interpersonal (între două persoane private de libertate), conflict de grup (între două/mai multe grupuri de deținuți), conflicte sociale (rasă, naționalitate, etnie, limbă, religie, orientare sexuală, vârstă, origine socială, dizabilitate, apartenență la anumite grupări, etc.), revolte, conflict organizațional/instituțional (între deținuți din regimuri diferite sau din camere diferite din cadrul aceleiași secție de deținere sau între două sau mai multe organizații,);

Tipuri de conflicte în mediul penitenciar

Conflicte deținuți - deținuți:

- Agresiuni între persoane private de libertate;
- Autoagresiuni;
- Luări de ostateci.

Conflicte deținuți – personal al administrației locului de deținere:

- Agresiuni ale persoanelor private de libertate asupra personalului locului de deținere ori a altor persoane.
- Refuzul manifestat prin rezistență fizică pasivă, de a executa o dispoziție legală a personalului locului de deținere;
- Refuzul manifestat prin rezistență fizică activă, de a executa o dispoziție legală a personalului locului de deținere;
- Distrugerii: acțiuni de distrugere (prin violență, degradare, lovire, etc.); acțiuni de incendiere voluntară.
- Escaladare voluntară de clădiri sau alte înălțimi;
- Forțarea dispozitivelor de pază, escortare și supraveghere;
- Răzvrătirea;

- Revolta;
- Evadarea;

Caracteristicile conflictelor, crizelor în penitenciare

- au potențial pentru consecințe foarte grave sau dezastruoase;
- se transformă imprevizibil și deseori foarte rapid în timp;
- durata este incertă, dar se poate întinde pe câteva zile sau săptămâni;
- consecințele acțiunilor sunt complexe și greu de prezis.

Necesită, pentru gestionarea lor:

- intervenția echipelor formate din personalul care face în mod regulat pregătire pentru:

- a. gestionarea acestui fel de incidente în general;
- b. rolul de specialist pentru care sunt detașați.

- elaborarea de manuale operaționale care descriu procesele de gestionare care se vor folosi și care

specifică:

- a. structura și rolurile în care membrii echipei vor opera;
- b. responsabilitățile fiecărui rol;
- c. proceduri de operare standard care vor fi aplicate.

Sursele de conflict din penitenciare le putem regăsi atât în interiorul cât și în afara sistemului

penitenciar:

- nerezolvarea unor probleme specific rasiale (Ex: minoritatea romă aflată în detenție, chinezii, arabii etc).

- problemele create de grupările de deținuți, clanuri;
- suprapopularea;
- lipsa unor programe educaționale sau a unor facilități recreaționale;
- răspunsul inadecvat al personalului referitor la:
- calitatea, cantitatea hranei;
- tratamentul medical;
- activitățile recreative;
- acordarea dreptului la corespondență, vizită și pachet;
- personal slab pregătit;
- supraveghere inadecvată;
- informarea greșită sau neinformarea deținuților.

- persoanele private de libertate pot afla că ceea ce părea permis într-un penitenciar este interzis în altul într-un fel care este găsit arbitrar și nedrept.

- persoanele private de libertate pot deveni conștiente că au sau pot să aibă viețile afectate de politici de reorientare a scopurilor pentru care sunt destinate anumite penitenciare și să considere sau să se teamă că sunt subiectul unui dezavantaj substanțial care nu este justificat. Ex. reprofilarea penitenciarelor.

- oportunități, care sunt considerate de către alții ca avantaje substanțiale, pot fi oferite unui anumit grup de infractori, făcându-i pe ceilalți să simtă că suferă un dezavantaj arbitrar.(grațierea, drepturi diferențiate în funcție de regim)

- o parte importantă a populației lipsite de libertate, de exemplu, poate proveni dintr-o minoritate care este în opoziție politică cu cei care guvernează statul și nu recunosc legitimitatea propriei incriminări și pedepse.

- pot exista grupări substanțiale în cadrul penitenciarelor ale celor care se supun mai degrabă organizațiilor alternative decât autorităților statului: membri ai grupurilor de crimă organizată sau ai bandelor mari pot fi exemple de persoane care vor manifesta insuficientă supunere față de autoritățile penitenciarului și în fața cărora autoritatea celor care conduc organizația, ai căror membri sunt, surclasează pe cea a autorităților.

- pot exista schimbări în politica publică care pot afecta negativ condițiile în care cei lipsiți de libertate își ispășesc sentința, astfel încât nemulțumirea lor să pună la îndoială legitimitatea a ceea ce li se întâmplă: schimbări restrictive în regulile de liberare condiționată sau în regulile care reglementează accesul la vizitarea familiei sunt exemple de schimbări politice care au fost percepute de persoanele private de libertate ca fiind atât de lipsite de sensibilitate față de așteptările lor legitime, încât impunerea lor a discreditat, în ochii lor, întregul sistem.

- deciziile luate de personalul penitenciarului pot fi percepute ca nedrepte și arbitrare. Acest lucru s-a raportat mai ales în perioade de schimbare, în care așteptările persoanelor lipsite de libertate la tratament

echitabil se schimbă mai repede decât cultura personalului penitenciarului de a le îndeplini. Tranziția multor sisteme penitenciare de la sistemul paternalist, în care decizia personalului este decisivă la un sistem în care personalul trebuie să ia decizii motivate și responsabile s-a dovedit problematică.

- în mod similar, acolo unde penitenciarele au rămas brutale și degradante în perioade în care s-a dezvoltat percepția publică despre un tratament decent, sentimentele de nemulțumire și abuzul ilegal de putere au declanșat conflicte.

- penitenciarele în care personalul nu este ferm și disciplina nu este strictă sunt predispuse la conflicte majore. Personalul inconsecvent, nesigur, inefficient este privit ori ca exercitând restul de autoritate pe care îl mai are fără justificare, ori este ridiculizat de populația din penitenciar și considerat ca nemeritând supunere.

Penitenciarele conduse slab sunt predispuse la tulburări majore la fel ca și cele conduse cu asprime nejustificată.

Sursele de conflict și condițiile favorizante contribuie la creșterea stării de tensiune în rândul deținuților. Problema este că dacă la un conflict minor cum ar fi o altercație între doi deținuți nu i se acordă atenția cuvenită, totul se poate sfârși printr-o criză instituțională majoră.

Semnele unui conflict incipient de mai mare amploare în penitenciare includ:

- deținuți neliniștiți - aceștia dau tot mai multe semne de ostilitate și nervozitate;
- deținuții evită contactul cu personalul;
- scăderea numărului de deținuți care participă la diferite programe sau activități;
- creșterea numărului de rapoarte de incident;
- creșterea incidentelor rasiale, atac asupra cadrelor;
- creșterea numărului plângerilor referitoare la condițiile de detenție;

Este foarte probabil, ca personalul să nu poată sesiza toate aceste semne, dar dacă fiecare raportează ceea ce a sesizat, pot fi preluate informațiile laolaltă. Unul dintre lucrurile cele mai importante prin care personalul poate preveni producerea unor conflicte este să fie foarte atent, vigilent. Este foarte important să existe un schimb complet de informații de la un schimb la altul.

1. Personalul trebuie să fie ușor de observat și accesibil. Trebuie să-i lăsăm pe deținuți să observe că suntem gata de acțiune și preocupați de ceea ce se întâmplă în jurul nostru. Trebuie să fim accesibili pentru ca deținuții să poată comunica cu noi.

2. Personalul trebuie să fie foarte atent cu deciziile și acțiunile pe care le ia. Deținuții trebuie tratați cu respect și imparțialitate.

3. Personalul trebuie să-și îmbunătățească nivelul cunoștințelor profesionale și practice. Aceasta îi va face pe deținuți să conștientizeze situația în care se află. Astfel se vor putea evita o serie de probleme dacă deținuții vor ști ce așteptăm de la ei și la ce să se aștepte din partea noastră.

4. Este extrem de important dacă deținuții vor sesiza că acordăm o atenție deosebită respectării regulamentului de ordine interioară, controlului uneltelor, cheilor și împiedicării contrabandei (trocului).

Dacă vom dovedi inconsecvență în aplicarea acestor practici indirect le facilităm deținuților posibilitatea de a săvârși abateri care ulterior vor genera conflicte.

5. Totodată solicitările și nemulțumirile deținuților trebuie tratate cu toată atenția și receptivitatea. Aceasta ne va permite să arătăm că suntem receptivi și că păstrăm canalele de comunicare deschise.

6. Este bine să avem un rol pozitiv în a calma și aplană conflictele dintre deținuți când putem. O problemă nerezolvată poate duce la creșterea nivelului tensiunii. Ceea ce observăm și auzim în grupul de deținuți, poate fi un barometru pentru noi. Acordând atenție, stărilor și atitudinilor deținuților vom putea să sesizăm problemele înainte ca acestea să apară.

7. Observarea, ascultarea și comunicarea sunt utile în munca noastră. Trebuie ca în mod continuu să îmbunătățim climatul emoțional în jurul nostru. Când observăm apariția unor tensiuni incipiente, trebuie să raportăm de urgență superiorului. Este important să păstrăm canalele de comunicare deschise nu numai cu deținuții ci și cu ceilalți membri ai personalului.

Ordinele și dispozițiile personalului sunt ascultate în penitenciare de cele mai multe ori din cauza acceptării de către persoanele lipsite de libertate a legitimității administrației penitenciarului. În circumstanțele în care această autoritate este subminată, fie din cauza influențelor din afara penitenciarului fie din interior, ca urmare a exercitării nejustificate a puterii ori din gestionare inefficientă, probabilitatea conflictelor crește.

Legătura dintre procesul conflictual și procesul de rezolvare a conflictelor

Dinamica conflictului modifică de regulă și comportamentul părților implicate în acesta. Procesul de comunicare este limitat, fiind resimțit mai degrabă ca o barieră decât ca o punte de legătură. Neîncrederea sporește iar aplanarea divergențelor nu mai este văzută ca fiind o sarcină comună.

Conflictele sunt deseori percepute ca o luptă care trebuie câștigată. Ele dezvoltă adesea o dinamică internă care îngreunează, dacă nu chiar exclude, o reglementare pașnică, constructivă și non-violentă. Cercetările destinate comportamentului oamenilor în situații conflictuale au arătat că majoritatea tinde să-și impună propriile interese insistând asupra propriei poziții - asta chiar și acolo unde încep să se arate insuccesele. Acest model comportamental este însoțit și de o limitare din ce în ce mai crescută a capacității de percepție și de decizie.

Conflictele ne influențează capacitatea de percepție și gândirea³, scrie conducătorul seminarelor privind conflictele, Friedrich Glasl³, „în asemenea măsură încât, pe parcursul evenimentelor nu mai reușim să vedem lucrurile din jurul nostru așa cum sunt ele de fapt. Este ca și când privirea noastră s-ar încețoșa din ce în ce mai mult; viziunea asupra propriei noastre persoane și a adversarilor noștri, asupra problemelor și evenimentelor se îngustează, se deformează și devine unilaterală. Gândurile și ideile noastre se lasă conduse de constrângeri de care nu suntem conștienți pe deplin.....”

Adevărata problemă a conflictelor este pericolul permanent ca acestea să escaladeze: pe parcursul acestora se pune din ce în ce mai mult preț pe strategii de dobândire a puterii și pe uzul violenței. Conflictul devine astfel din ce în ce mai greu de controlat, până când scapă de sub control, trece pragul violenței, cauzând distrugere și suferință. Conviețuirea este astfel îngreunată, dacă nu chiar imposibilă pe termen lung.

Ce este tipic pentru conflicte?

Comunicarea. Comunicarea nu este deschisă și sinceră.

Informațiile sunt insuficiente sau înșelătoare.

Secretele sunt din ce în ce mai multe, iar atitudinea nesinceră este tot mai prezentă.

Amenințările și presiunile iau locul discuțiilor libere.

Percepție. Divergențele de interese, opinii și convingeri valorice ies la iveală.

Gesturile de conciliere sunt interpretate ca fiind tentative de disimulare, intențiile acestuia sunt judecate ca fiind dușmănoase și rău-intenționate, iar propriul comportament nu este văzut decât printr-o singură perspectivă, deformată.

Atitudine. Încrederea scade, neîncrederea crește.

Se dezvoltă dușmănia ascunse dar și deschise.

Scade disponibilitatea de a acorda ajutor.

Crește disponibilitatea de a se folosi și de a-l înjosi pe celălalt.

Raportarea la sarcini. Sarcinile nu mai sunt recunoscute de părți ca fiind o responsabilitate comună, care, pentru a fi eficiente, necesită o împărțire a muncii, în care fiecare, după puteri, contribuie în vederea îndeplinirii scopului comun.

Fiecare încearcă să facă totul de unul singur: nici una dintre părți nu mai trebuie astfel să se bazeze pe cealaltă, nu depinde de cealaltă, evitând astfel pericolul de a fi exploatat.

Factori de escaladare și diminuare a conflictului

Un conflict va fi accentuat dacă:

- alte persoane se implică și iau parte la conflict
- cealaltă parte este considerată un inamic sau o persoană „rea”;
- una sau ambele persoane se simt amenințate de cealaltă;
- nu există o perioadă în care au colaborat și nici nu sunt interesate să mențină o relație;
- problemele implicate sunt văzute extrem de importante;
- există o lipsă de abilități de rezolvare a conflictului.

Un conflict va fi diminuat dacă:

- persoanele implicate sunt imparțiale și de încredere;
- cealaltă parte nu este etichetată, părțile sunt capabile să se concentreze mai degrabă asupra problemelor decât asupra lor însele;
- amenințările sunt retrase, se renunță la ele sau sunt reduse;

³ Conser J, *The Police Personnel System*, Ed. Wiley, New York, 1981, p. 338-342

- persoanele implicate au cooperat anterior disputei și sunt dispuse să continue relația;
- interesele sunt văzute ca fiind de negociat, deoarece nu implică principii fundamentale;
- persoanele implicate primesc ajutor pentru rezolvarea problemelor și tehnici de rezolvare a conflictului.

CONCLUZII

În concluzie, putem spune ca pașii de rezolvare a conflictului distructiv implica următoarele:

- Recunoașterea existenței conflictului
 - Identificarea fundamentelor comune ale partilor în conflict (scopurile și interesele generale ale organizației)
 - Înțelegerea tuturor punctelor de vedere
 - Atacarea problemei și nu a membrilor implicați în conflict.
- Trebuie evitate câteva capcane care pot înrăutăți conflictul:
- Sa se evite forțarea membrilor echipei de a alege din opțiunile existente sau limitarea soluțiilor alternative;
 - Sa se evite rezolvarea conflictului cu orice preț;
 - Sa se evite tentația de a ignora conflictul
 - Sa se prevină tentația membrilor de a dezbate problemele echipei în afara acesteia, deoarece problemele trebuie soluționate în cadrul întâlnirilor sau structurilor organizaționale.

BIBLIOGRAFIE:

1. Conser J, (1981), *The Police Personnel System*, Ed. Wiley, New York;
2. Gherghe Fl., (2001), *Psihologie penitenciară- Studii și cercetări*, ediția revizuită, Ed. Oscar Print, București;
3. Robert, B. M., (1981), *Psychological, psychiatric, polygraph and stress evaluation*, în Calvin Swank & James Conser, *The Police Personnel System*, Editura Wiley, New York;
4. www.mai.gov.ro;
5. www.anp-just.ro.

RELIGIILE ABRAHAMICE ȘI PRACTICA ÎMPRUMUTURILOR CU DOBANDĂ

ADRIAN MARIAN

Universitatea "Bogdan Vodă", Facultatea de Drept, Cluj-Napoca, România

Cuvinte cheie: dobândă, cămătărie, creștinism, islam, iudaism, banca.

ABSTRACT: *Récent cadre réglementaire national de la loi 216 du 22 Novembre 2011 sur l'interdiction de l'usure des affaires. Moralité et la légalité problème de l'usure se pose, toutefois, dans les temps anciens, et les interdictions contre l'usure sont stipulées dans toutes les grandes religions. Le contexte historique et régionalisation Géographie des principales forces économiques ont fait de la religion et de la pratique de temps immémorial des prêts à taux de coexister. Personnalités de la culture du monde antique ont pris position contre ces pratiques qui, entre autres choses fondé plus tard l'attitude de certains chefs religieux. Les trois religions abrahamiques, dans l'ordre chronologique, le judaïsme, le christianisme et l'islam ont de nombreuses références à des prêts à intérêt pratique. Le christianisme se pose depuis le début impropriva ces pratiques, mais alors qu'ils ont été réinterprété certains dogmes. Dans l'Islam, il ya une forte opposition à l'intérêt et un phénomène économique attire plus l'attention comme une alternative à la banque internationale actuelle - les banques islamiques.*

Argument

A produs stupoare declarația unui șef de poliție din județul Neamț când a spus acum câțva timp că un celebru interlop local nu poate fi taxat în categoria infractorilor deoarece cămătăria nu este infractiune. A fost pus la zid de presă, a fost demis (nu numai pentru această declarație), omițându-se a se spune și adevărul de atunci până la capăt și anume, că nu era incriminată cămătăria. Despre cadrul normativ actual și problemele create de instabilitatea lui se exprimă puțin eufemistic unul dintre marii dascăli de drept de la noi, Ion Turcu "Majoritatea celor care ne fac legile nu posedă studii juridice și probabil că sunt convinși că nici nu au nevoie de acestea pentru că nu le menționează fișa postului..."¹

Au trebuit să treacă 21 de ani după '89 în care diferitele structuri de justiție sau de anchetă penală să încerce a încadra, de obicei fără succes, faptele de acest gen la înșelăciune, evaziune fiscală, exercitarea fără drept a unei profesii, și atunci, o plagă socială care se întindea a impus unul dintre cele mai succinte acte normative, Legea 216, din 22 noiembrie 2011, privind interzicerea activității de cămătărie. Instanțele judecătorești pot aplica "pedepsirea cu închisoarea, între 6 luni și 5 ani" și se vor confisca sumele de bani obținute prin săvârșirea infracțiunii, adică dobânzile încasate de cămătar.

Activitatea de cămătărie", este definită de actul normativ că "darea de bani cu dobândă, ca îndeletnicire, de către o persoană neautorizată". Ne permitem să nuanțăm că, în contra unor percepții populare, diferența dintre un cămătar și un băncher nu este doar aceea că cel dintâi nu are "autorizație".

O mulțime de reclamații, depozități de imobile, tentația unor câștiguri foarte mari, mai mult decât controversate, au impus să fie definită cămătăria la noi ca "o nouă infractiune", desi existența ei ca fenomen social se pierde în negura vremii.

Scrieri vechi din India antică, menționează cămătăria încă de acum 2000 de ani și în mod sistematic a fost tratată de vechii greci unde se menționează primele instituții de tip bancar. Distincția dintre cămătărie și dobândă rezultă din valoarea adăugată exagerată în prima categorie sau reglementată și legală în a doua, în dicționare precizându-se în plus că etimologia termenului dobândă provine de la verbul a dobândi, a obține onest ceva, adică „a obține ceva prin muncă, eforturi, perseverență; a câștiga, a realiza; a face rost de ceva, a găsi, a procura” în antiteză cu camăta care induce semnificația unui profit injust.

Dobânda și religia

Încă de la început, practica împrumuturilor cu dobândă a fost în conexiune cu religia. Importanța socială a templelor era dată și de faptul că au fost printre primele locuri unde se depozitau mase monetare

¹ Turcu I., (2011), *Noul Cod civil, Legea nr. 287/2009, Cartea V, Despre obligații*, Ed. C. H. Beck, București, p. 1

importante. Cel mai vechi edificiu bancar cunoscut este locul unde s-au descoperit de arheologi, tăblițe de contabilitate cu scriere cuneiformă în Mesopotamia sub ruinele templului Uruc (acest templu „roșu” datează din perioada anilor 3400-3200 î.H.). Împrumutând bani, primii conducători religioși realizau un dublu scop obțineau un profit și dobândeau recunoștință/influență.

Atât acest tip de profit cât și acest tip de influență, mai mult decât idealurile teologice, au fost dorite și disputate de-a lungul istoriei și nu de puține ori, unii conducători ai statului au fost și conducători religioși.

Relația dintre practica împrumuturilor cu dobândă și ulterior a instituțiilor de credit care le reprezentau și stat, a fost de asemeni biunivocă și de intensitate încă de la început. Pe de o parte statul era interesat în dezvoltarea și menținerea unor structuri de credit deoarece acestea reprezentau surse de finanțare și de influență, iar pe de altă parte instituțiile și persoanele care acordau credite erau interesate de existența unui stat relativ puternic pentru a le proteja și eventual asigura funcționarea normală prin instrumentele specifice statului (armată, justiție, poliție, finanțe etc). De pildă, în Grecia antică, către sec VI î.H. orașele-state comerciale și templele emit monedă proprie, iar în Atena legile lui Solon legalizau dobânda și preoții din Templul Delos făceau operațiuni de tip bancar cu numerar sau cu bunuri. Tocmai pentru a se sustrage cămătăriei și hegemoniei exercitate de Atena și Delos, unele orașe - stat grecești au organizat bănci publice administrate sau controlate de *funcționari*. Argumentând interesul statului, menționăm că unul din primele acte normative, în Orientul antic, Codul Hammurabi, reliefează interesul autorităților de a controla împrumuturile cu dobândă prevăzând că toate contractele de împrumut trebuie vizate de funcționari regali.

Practica împrumuturilor cu dobândă nu produce doar profit și influență ci, generează și întreține resentimente, în special cămătăria, resentimente și tensiuni sociale motivate de o anumită exploatare care la epoci istorice diferite a cuprins mase mari ale populației. O celebră replică shakesperiană are aplicabilitate de-a lungul vremii: *dacă vrei să pierzi un prieten împrumută-i bani*.

Interdicții în Religiiile abrahamice privind practica împrumuturilor cu dobândă.

Vechile temple ale religiilor antichității reiterăm, se fac remarcate și prin aceea că depozitau mase monetare și au excelat în practica împrumuturilor de bani cu dobândă. În Roma au fost mișcări populare și partide politice care și-au cucerit electoratul prin măsuri de controlare a cămătăriei. Printre marii oameni ai antichității care au condamnat cămătăria s-au numărat Cicero, Seneca și Plutarh, Aristofan (Moralia), Platon (Legi) și mai ales Aristotel care, arăta în *Etica nicomahică*, că este imoral și nepermis ca banii să producă bani în sine. Aristotel tratează în două categorii bogăția: cea naturală – legată de produsele pământului sau de vitele domestice - și o bogăție nenaturală, distorsionată - care este avuția în bani, banii care își sporesc singuri valoarea. Este foarte verosimil că și aceste învățături să fi contribuit la fundamentarea opoziției totale pe care primii conducători creștini să o fi avut împotriva practicilor împrumuturilor cu dobândă.

Creștinismul

În Conciliul de la Niceea din anul 325 care impune linii directoare ale creștinismului, demonstrând ruptura totală de vechile religii, li se interzicea preoților creștini să dea bani împrumut cu dobândă. Directiva s-a aplicat diferit în funcție de situația politică reală din Europa și de relaționarea centrelor de putere.

Europa occidentală în acele veacuri era destructurată în state mici, un mozaic într-un vast teatru de lupte intestinale între facțiuni nobiliare, între nobilime și cler, sau între monarh și nobilime. Singura structură bine articulată social rămăsese biserica catolică care încă de la început își găsește vocația de stat în stat (tendință care s-a păstrat inclusiv în statele comuniste catolice) și, în multe situații, își subordonează puterea statală sau chiar o înlocuiește. În Europa orientală însă, statul bizantin rămâne puternic, are în perioada justiniană tendința de a reface o Mare Mediterană drept mare interioară și preia tradițiile bancare grecești. Forța împăratului, implicit a statului reușește să subordoneze biserica ortodoxă puterii statale, tendință de asemeni perpetuată și după dispariția acestui stat sub loviturile cruciaților și apoi ale otomanilor.

Poziția diferită a catolicismului face ca interdicțiile Conciliului de la Niceea în Occident să se extindă asupra întregii comunități, interzicându-se tuturor creștinilor să dea bani cu camătă. Încă opt concilii religioase după Niceea și mai mulți monarhi, culminând cu Carol Martel au înțeles să întărească interdicțiile.

Mai multe texte biblice fundamentează această concepție, de exemplu în **Exodul** (22, 25) se spune: *De vei împrumuta bani fratelui sărac din poporul Meu, să nu-l strâmtorezi și să nu-i pui camătă* sau **Leviticul**, (25, 35-37) *Dacă fratele tău va săraci și va ajunge la strâmtorare înaintea ta, ajută-l, fie străin, fie băștinăș, ca să trăiască cu tine. Să nu iei de la el dobândă și spor, ci să te temi de Dumnezeuul tău, ca să trăiască fratele tău cu tine. Argintul tău să nu ți-l dai lui cu camătă și pâinea ta să nu i-o dai ca s-o iei cu spor.*

Nuanțarea privind interdicția în rândul celor din **neamul meu** a fost exploatată de-a lungul timpului, face obiectul unor dezbateri până azi și este prezentă în mai multe capitole evanghelice. În Deuteronomul (23, 19-21) *Să nu dai cu camătă fratelui tău nici argint, nici pâine, nici nimic din câte se pot da cu camătă. Celui de alt neam să-i dai cu camătă; iar fratelui tău să nu-i dai cu camătă, că Domnul Dumnezeuul tău să te binecuvânteze întru toate câte se fac de mâinile tale în pământul în care mergi ca să-l iei în stăpânire*, Ezdra II (5) *Banii săi cu camătă nu-i dă și camătă nu ia; de la nedreptate mâinile și le stăpânește și judecata dintre un om și altul o face cu dreptate* sau Iezechiel (22, 12) *În tine se ia mită, ca să se verse sânge; tu iei dobândă și camătă și cu silnicie apuci câștig de la fratele tău, iar pe Mine M-ai uitat, zice Domnul Dumnezeu*.

În Noul Testament într-un pasaj se reia indubitabil interdicția privind practica împrumuturilor: *“Ci iubiți pe vrăjmașii voștri și faceți bine și dați cu împrumut fără să nădăjduiți nimic în schimb, și răsplata voastră va fi multă și veți fi fiii Celui Preaînalt, că El este bun cu cei nemulțumitori și răi.”* (Luca 6:35).

În completarea textelor evanghelice, sfinții părinți și marii teologi ai creștinătății își aduc contribuția în același sens și am reține doar din Sf. Vasile cel Mare: „Esti bogat? Nu te împrumuta! Esti sarac? Nu te împrumuta! Daca ești bogat, n-ai nevoie să te împrumuți, iar dacă n-ai nimic, nu vei avea cu ce să-ți plătești împrumutul”.

„Când vrei să dai săracului pentru Domnul, datul este și dar, și împrumut; este dar, din pricina că nu mai nădăjduiești să ți se dea înapoi; este împrumut, din pricina mării dărnicii a Stăpânului, care îți va plăti datoria în locul săracului”.

În Europa Occidentală odată cu prosperarea unor zone comerciale maritime are loc o reinventare/revigorare a activității bancare în marile orașe din Nordul Italiei, (Veneția, Genova, Milano, Florența), a celor iberice, determinată de cantitatea imensă de aur și argint adusă din coloniile americane la care se adaugă centrele comerciale ale zonei hanseatice nord europene și ale națiunilor care au excelat în navigație (englezi, olandezi). Se revigorează activitatea practicilor împrumuturilor cu dobândă dar și dezbaterile pe teme etice privind dobânda, deoarece în aceeași perioadă se inițiază Reforma.

Părintele ei, Luther preaslăvește sărăcia - credința adevărată și clerul nu mai are nevoie de bogăție. Feudalii din majoritatea statelor germanice descoperă mari merite unei asemenea credințe care le dădea voie să-și însușească bunurile ecleziastice. În Anglia, Henric al VIII-lea care în urma refuzului papei de a-i acorda un divorț, descoperă și el pretexte dogmatice și iese de sub hegemonia Romei și s-a îmbogățit prin operațiuni similare.

“Suveranii care erau muștrați frecvent de papă, nu puteau de regulă, decât să privească favorabil o doctrină care adăuga puteri religioase puterii lor politice și făcea din fiecare dintre ei un papă. Departe de a diminua absolutismul conducătorilor, reforma nu a făcut decât să o exagereze”².

Raptul averii sub pretexte dogmatice a atins o culme sub regele Franței, Filip cel Frumos, neegalată decât de regimurile totalitare ale sec XX, naziste ori comuniste. Acesta, în 1321, a demantelat Ordinul templierilor care dintr-un grup exclusivist, de cavaleri închinați Domnului, care făceau jurământ de sărăcie, au făurit cea mai mare corporație financiar-bancară a timpului, acumulând bogății fabuloase care incită imaginația până azi. Templierii au gândit și aplicat primele forme de cambii, cardul de debit și o rețea de tip bancar. Când neguțătorii călătoreau în misiuni comerciale depozitau de frica jefuitorilor banii într-un castel al Templierilor și primeau un bilet valoric pe baza căruia își puteau recupera suma dintr-un alt loc al loc, *sucursală* a cavalerilor pentru un comision. Istoria tragică a templierilor alimentează încă mituri despre originea masoneriei, guvernul universal, conspirația mondială, Sf. Graal etc.

În procesul înscenat de regalitate printre alte acuzații, mai mult sau mai puțin fanteziste, se face referire și la încălcarea perceptelor evanghelice privind dobânda deși în timp, mecanismele financiare inventate de templieri au fost adoptate de aproape toate civilizațiile.

În secolul al 16-lea, alt titan al Reformei protestante, teologul și pastorul John Calvin a propus în Elveția, la Geneva, o reinterpretare a poruncilor Vechiului Testament în cazul împrumuturilor monetare, arătând că trebuie făcută diferențierea între camătă, cu rata foarte mare a dobânzii, și împrumuturile cu dobândă scăzute care ar trebui acceptată. Această interpretare este de înțeles, spun unii istorici ai economiei, în condițiile în care aveți originea în spațiul bancar elvețian.

Însă nu doar creștinismul s-a opus ideii de camătă și în general practicilor împrumuturilor cu dobândă. Toate marile religii în promovarea idealurilor umanitare și a dreptății sociale aduc critici la adresa cămătăriei și dintre acestea, în special Islamul.

² Le Bon G., (1997), *Psihologia revoluției*, Ed. Antet XX Press, București, p.21

Islamul

Dezbaterile teologice, comparațiile și eventualele polemici le vom lăsa pe seama specialiștilor dar, ne vom permite a face observația de domeniul simțului comun că, era de așteptat ca o religie care precizează reguli de conduită mult mai precise și mai în amănunt decât altele, să aibă o poziție clară și față de dobândă și camătă.

Coranul spune că „Allah a îngăduit comerțul și a oprit camătă” (2:275). Și încă: „Renunțați la foloasele aduse de camătă dacă sunteți într-adevăr credincioși!” (2:278). Musulmanii interpretează în mod categoric interdicția, ca oprire de la a încasa orice dobândă sau de a obține orice câștig. Mai mult decât atât, în *Coran* stă scris: „Dacă luați cu împrumut pe termen determinat, puneți totul pe hârtie” (2:282). Interpretarea acestui precept arată că orice tranzacție trebuie să fie ferită de incertitudini, ambiguități și speculații.

Nu numai că este exclusă dobânda, ci și orice schimb în condiții care ar putea produce beneficii unuia dintre participanți în detrimentul celorlalți.

*Cei care mănâncă din camătă ne se vor ridica (ÎN ZIUA DE APOI) decât așa cum se poticnește cel atins de Șeitan.*³

„Dacă revoluțiile religioase ar fi judecate doar după povestea întunecată a Reformei, am fi forțați să le considerăm extraordinar de dezastruoase. Însă nu toate au fost așa, influența civilizatoare a anumitor revoluții religioase fiind considerabilă. Dându-le oamenilor unitatea morală, le-a mărit foarte mult puterea materială. Vedem acest lucru mai ales când o nouă credință, adusă de Mahomed, a transformat triburile mărunte și neputincioase din Arabia într-o națiune formidabilă.”⁴

Teologii musulmani au oferit explicații în legătură cu interzicerea cametei. „Bizuirea pe camătă îi împiedică pe oameni de la muncă pentru a dobândi câștiguri, fiindcă dacă stăpânul banilor constată că poate obține mai mulți bani printr-un contract de camătă, atunci nu se va mai strădui să dobândească prin muncă banii necesari traiului, nu va mai fi dispus să suporte greutățile muncii, negoțului și îndeletnicirile dificile ceea ce va duce la întreruperea activității vizând crearea de bunuri. Prin camătă cel slab este stors în interesul celui puternic, iar rezultatul final este că cel bogat își sporește bogăția pe seama sărăcirii și mai accentuate a celui slab, ceea ce conduce la creșterea bogăției unei pătri a societății pe seama uneia sau mai multor pătri, generează invidie, atrage după sine focul luptei dintre diferitele clase ale societății, revoltele extremiste și principiile distrugătoare. Istoria mai nouă a confirmat primejdia cametei și a cămătarilor pentru politică, guvernare, securitatea națională și internațională deopotrivă.”⁵

Iudaismul

De ce există o prezență atât de importantă în lumea bancară a evreilor? În primul rând dacă realitățile vieții economice și posibilitățile celor care au depozitat bani au făcut să se inventeze practica împrumuturilor cu dobândă și în lumea creștină, creștinilor le era interzis a da bani cu dobândă care a fost rezultatul ?

Dacă în mod analog în lumea islamică, musulmanilor le era interzis să dea bani cu dobândă ei au tolerat populații nemusulmane care le rezolvau această problemă a maselor monetare și a împrumuturilor. Adică i-au îngăduit foarte bine pe evrei. Civilizația evreiască înflorea odată cu strălucita comunitate arabă din Spania Evului Mediu. Dispariția emiratelor spaniole a însemnat o lovitură teribilă pentru evrei și un nesfârșit motiv de progromuri, torturi ale Inchizitiei și exil. E greu de înțeles pentru cineva din afara spațiului de unde atâta ură între cele două popoare semite înrudite, acum, în cel mai dezvoltat secol al civilizației, când de-a lungul istoriei au conclucrat atât de bine.

O primă explicație a prezenței masive a evreilor în lumea bancară ar fi aceea că, tocmai interdicțiile pe care creștinii și musulmanii și le-au pus, le-a oferit evreilor șansa de a deține într-un fel monopolul asupra acestor practici.

O altă explicație a fenomenului o oferă sociologul Max Weber în *Etica Protestantă și spiritul capitalismului*. Se afirmă acolo că „minoritățile naționale sau religioase care se află în poziție de subordonare față de un grup conducător sunt susceptibile, datorită excluderii lor voluntare sau involuntare din pozițiile de influență politică, să fie atrase cu o forță deosebită înspre activitatea economică. Membrii lor cei mai capabili caută să-și satisfacă dorința de recunoaștere a aptitudinilor lor în acest domeniu, de vreme ce nu au nici o altă oportunitate în serviciul statului.

³ Isidro Esnaola, *Banca Islamica, un alt fel de a face bani* 10.12.2013 h.23 <http://crip.ro/EN/article.php?articol=30>,

⁴ Le Bon G., *op. cit.*, p. 26

⁵ Yusuf Al Qaradawi, (2003), *Permis si interzis in Islam*, Ed. Islam, Editia II, Bucuresti, p.248

Faptul acesta a fost cu siguranță adevărat pentru polonezii din Rusia și Prusia de est, care au avansat economic mai rapid decât cei din Galiția, unde au avut o poziție superioară. La fel, s-a adeverit anterior în cazul hughenotilor din Franța, în timpul lui Ludovic al XIV-lea, în cazul nonconformiștilor și quakerilor din Anglia.”⁶

Am adăuga un exemplu asemănător al minorității din spațiul balcanic al succesului economic pe care l-au avut aromânii, aproape indiferent de populația de bază față de care au fost minoritari. Centrul lor, Moscopol, cu cei 60.000 locuitori la 1760 era atunci de șase ori mai mare decât Atena și al doilea oraș din Balcani după Istanbul.

Reversul, riscul și uneori tragedia minorității mai bogate și mai influente au fost verificate în zone și în epoci foarte diferite și am aminti doar câteva, minoritatea tootsi în Ruanda în anii 90, comunitatea alawită în Siria contemporană 2013, armenii în Turcia anului 1918, suniții în Irak, etc.

Ponderea mare a evreilor în afaceri și mai ales în sistemul bancar nu este de factură recentă. De exemplu, în notele aceleiași lucrări, Weber arată că la 1895 în Baden, capitalul disponibil pentru impozitul pe profit era: la 1000 protestanți - 954 000 mărci, la 1000 catolici - 589 000 mărci, iar evreii, cu peste patru milioane de mărci la o mie de persoane, erau cu mult în fața celorlalți. Diferit era și gradul de instruire. Populația din Baden avea în 1895 următoarea compoziție: protestanți - 37,0%; catolici - 61,3%; evrei - 1,5%. Elevii școlilor aflate la un nivel superior celui obligatoriu, erau împărțiți în medie astfel: protestanți 48, catolici 42, evrei 10. De menționat că în lucrarea respectivă se încerca descifrarea mecanismului de influențare a protestantismului în dezvoltarea socio-economică a comunității.

Credem că se supralicitează și uneori se fabulează cu o anumită prezență etnică în importante sectoare financiar-bancare și explicațiile sunt la îndemâna simțului comun. Pur și simplu un monopol li s-a oferit evreilor pentru că inițial nu au excelat în acest domeniu.

”Deși evreii au reputația de a fi printre cei mai pricepuți oameni de afaceri, civilizația ebraică antică nu cunoștea moneda, totuși se poate vorbi de un *comert bancar*, efectuat de templele cu funcții bancare, care primeau sume în depozit fără a face însă împrumuturi cu dobândă”⁷.

Am amintit anterior mai multe texte evanghelice din Vechiul Testament care se referă la interdicțiile privind dobânda și camăta. Mecanismul social care a distrus Ordinul Templierilor, resentimentele, invidia, dorința de le lua averile, a funcționat de-a lungul istoriei și împotriva evreilor? Afară de faptul când ”evreilor însuși le revine partea leului din responsabilitatea pentru ura care îi înconjoară”⁸, făcându-se referire mai ales la ponderea semnificativă în mișcările de stînga și această având o explicație istorică rațională.

Cert este că și în lumea creștină și în cea islamică nevoia de credit a fost asigurată în bună parte de privilegiile evreilor.⁹

III. Adaptarea dogmelor și organizațiilor în funcție de realitățile economice

Viața reală, meandrele concretului și sinergia faptelor cum îi plăcea unui om politic român să declare, pun omenirea în fața unei probleme psihologice nerezolvată: ”cum să ai o credință în același timp puternică și tolerantă”¹⁰.

Se pune problema unei adaptări care nu se mai circumscrie gamei din tonul lipsit de compromis al Nazarineanului, și al clarității principiilor evanghelice: *Felul vostru de vorbire să fie: Da, da; nu, nu;* (Matei 5: 37).

Acolo unde însă bogățiile au sporit, esența religiei s-a micșorat în aceeași proporție. ”De aceea, nu văd cum este cu putință, în firea lucrurilor, ca vreo renaștere a religiei adevărate să dureze multă vreme. Căci religia trebuie cu necesitate să producă atât hărnicia și îndemânarea, cât și economia, iar acestea nu pot decât să creeze bogății. Dar, pe măsură ce bogățiile cresc, la fel vor spori și mândria, patima și dragostea de lume în toate fațetele ei. De aici creșterea în aceeași măsură a mândriei, patimii, a dorințelor trupești și a truției. Astfel, cu toate că forma religiei rămâne, spiritul ei dispare cu repeziciune.

⁶ Weber Max, (2007), *Etica protestanta și spiritul capitalismului*, Ed. Humanitas, București, p. 159

⁷ Gheorghe C. A, (2009), *Drept Bancar*, Ed. C. H. Beck, București, p. 18

⁸ Michnik A., (2009), *Mărturiile unui disident convertit*, Ed. Polirom, București, p. 169

⁹ Weber Max, (1998), *Sociologia religiei*, Ed. Teora, București, p. 217

¹⁰ Le Bon G., *op. cit.*, p. 27

Oare nu e nici o cale de a împiedica această decădere continuă a religiei pure? Nu ar trebui să-i oprim pe oameni să fie harnici și economi ? ”¹¹

Creștinismul a propagat la început dezinteresul, chiar disprețul, față de valorile materiale ceea ce a atras de partea sa mase mari de oameni de condiție socială modestă. Dar, s-a văzut că hărnicia, cumpătarea, dezvoltarea societății pe ansamblu produce bogăție, și atunci ce se mai întâmplă cu interdicțiile privind dobânda ?

Interpretarea istoricului Zoe Petre pare să se potrivească mai multor curente religioase: „Se fac și ajustări ale doctrinei, pentru că e clar că economia își avea regulile ei și se ajunge până la urmă la bogăție ca expresie a bunăvoinței lui Dumnezeu față de cel care o are. Interdicția (de a practica dobânda) vine din orizontul unei economii non-monetare, care era economia lumii antice. În Antichitate exista moneda, dar mentalitatea de ansamblu considera moneda ca pe o formă inferioară și, uneori, degradantă a avuției. Adevărata avere era pământul. Pământul era averea bună, aducătoare de virtute... și asta nu numai pentru creștini... asta exprimă un punct de vedere foarte general. Asa că, în momentul în care Iisus intra în templu și răstoarnă mesele zarafilor, el este în ton cu toate modalitățile populare de a vedea în omul bogat în bani pe cineva care oricum i-a obținut pe căi necurate și care trăiește pe căi necurate ”¹².

Se desprinde de aici o problemă: cum ar fi posibil să fie temperată lăcomia umană prin mijloace proprii fără implicarea divină. În ce măsură mai pot credințele religioase avea un impact major în politică și în gestionarea economiei sau, câte din percepțiile religioase tradiționale și interdicții par caduce sau anacronice azi.

Desigur cei implicați propagă ideea desuetudinii. Consilierul guvernatorului B.N.R. Adrian Vasilescu are o poziție tranșantă: ”Religia creștină nu mai privește în trecut. Nu mai înfierează împrumuturile și dobânda. Mai ales azi, când dobânda este motorul bunăstării. Sute de milioane de oameni au ajuns la bunăstare prin împrumuturi și dobânzi.”

La modul declarativ ori pentru a atrage clientela în lupta concurențială există planuri de a reformare a sistemelor monetar și bancar pentru a le pune în slujba omului și nu invers.

Amintim din propunerile vehiculate Banckingul etic, Timp Bancks (utilizarea orelor sau unităților de timp ca și plată, Bani fără dobândă fiindcă și sistemul monetar ar trebui considerat serviciu de utilitate publică pus la dispoziția cetățenilor/contribuabili care nu ar mai trebui să plătească taxe/dobânzi/comisioane la folosirea banului/bun public. Alte teorii de natură recentă, care țin de școala economică austriacă, invocă restabilirea unui corespondent fizic pentru bani, pentru a preveni sau contracara colapsurile ivite de existența sumelor ireale produse și vehiculate de un sistem bancar care pierde legătura cu realitatea. Corespondentul fizic se referă la metale prețioase și în mod inedit și interesant la **energie**, care într-adevăr își afirmă din ce în ce mai mult valoarea de etalon și factor esențial al vieții sociale și care a și fost folosit ca argument forte în multe tratative politico-economice.

Teologii Islamului au făcut de asemenea un efort de interpretare (*ijtihad*) pentru a **armoniza sharia cu obiceiurile locale (urf), necesitatea (daruda) și binele comun (malaha)**. Extensia Islamului și diferitele obiceiuri locale au îngreunat această muncă, dar, pe de altă parte, prețul petrolului și creșterea „tigrilor asiatici” au obligat la o interpretare pragmatică.¹³

Băncile islamice

O interpretare pragmatică și care acum, sub auspiciile unei crize globale economico-financiare care a bântuit toate sistemele suscită tot mai mult interes, o reprezintă banca islamică.

Conduita umană în religia musulmană este stabilită mai în detaliu decât în altele, așa cum se afirma anterior, iar în domeniul financiar, regulile coranice precizează două linii directe, în primul rând prohibirea cametei și în al doilea, actele caritabile, generozitatea nu este recomandată, este obligatorie, stabilindu-se care este și ponderea venitului care trebuie să fie materializat în donații.

În această idee conceptul băncilor islamice pare ireal pentru oamenii/clientii dintr-un alt spațiu care au fost obișnuiți să plătească rate înrobitoare și să depună garanții de un risc extraordinar. Nu numai că este real dar acest tip de bănci are și un succes evidențiat mai mult în condițiile recente crize.

¹¹ Weber Max, (2007), *Etica protestanta și spiritul capitalismului*, Ed. Humanitas, București, p. 143

¹² Păcuraru B., *Băncile au câștigat bisericile de partea lor: dobânda nu mai e păcat*, 11.12.2013, h. 20.00 <http://incomemagazine.ro>

¹³ Isidro Esnaola, *Banca Islamica , un alt fel de a face bani* 10.12.2013, h. 23

Banca participă direct și își asumă eventualele pierderi într-un parteneriat cu clientul. Concret, dacă un client solicită credit pentru a deschide o firmă se stabilește o rată împreună cu banca. În cazul în care profitul este mai mare, surplusul ajunge automat la client iar dacă este mai mic banca acceptă rate mai scăzute.

La cumpărarea unei locuințe banca stabilește un contract cu persoana și achiziționează imobilul în parteneriat. Clientul plătește rate și în timp ponderea bancii în proprietate scade, iar a persoanei crește până când la finalul perioadei clientul este integral proprietar.

Un alt tip de împrumut islamic este cel în care se face un fel de parteneriat între bancă și un client. ”Banca oferă finanțarea iar clientul mână de lucru, administrarea și expertiza într-un domeniu anume. Profiturile sunt împărțite între bancă și client, într-o proporție prestabilită, iar dacă există pierderi, ele sunt în totalitate acoperite de bancă.

În general, marea majoritate a clienților băncilor islamice este reprezentată de oameni obișnuiți și de întreprinderi mici și mijlocii. Țările cu cele mai stricte condiții de puritate islamică pentru bănci sunt Iranul și Pakistanul, unde există o adevărată obsesie pentru evitarea păcatului de a face camătă”¹⁴

Banca islamică este mai atentă la tipul de investiție care i se propune decât la persoana care îl propune, pentru că de fapt se creează o ”întreprindere colectivă și nu-i va cere clientului nici o garanție. În plus, este mai implicată în activitatea de producție, din moment ce îi sunt refuzate operațiunile financiare, să le spunem așa, „pure“. Băncile câștigă bani, dar creează și bogăție socială. Banca islamică este mai echitabilă și mai responsabilă, pentru că se implică în gestiunea și în succesul afacerilor pe care le promovează.”¹⁵

Dar, cum *nimeni nu-i profet, nici măcar în țara lui*, este o expresie care are o incredibil de largă aplicabilitate, există încă suficiente critici mai ales din partea unor musulmani care spun că băncile islamice sunt doar subterfugii și în continuare banca și Islamul sunt noțiuni incompatibile.

CONCLUZII

A pune cap la cap declarațiile părților implicate relevă o stare de aparentă insolubilitate între practicile economice din viața reală și percepțiile religioase. Efortul celor credincioși însă de a-și armoniza existența cotidiană cu învățăturile pe care vor să le respecte este cel puțin stimabilă.

Pentru a folosi un termen din mass-media care ne invadează, învățătura supremă nu și-a pierdut nici semnificația nici importanța sau relevanța, eventual și-a pierdut din **audiență**. Numai că, se mai spune că Sfânta Traditie nu își propune să facă rating, indiferent de credință. Ea este pur și simplu Sfânta Credință! Cum Sfântă a fost dragostea care a generat omul și cea mai mare perversiune a Genezei este atunci când se apelează la ură în conexiune cu credințele abrahamice. Credințe în care se regăsesc foarte multe elemente comune. Pentru că au același izvor explică un profesor!

În iudaism, creștinism și islamism, cele trei religii abrahamice există un summum de congruențe de care prea mulți nu țin seama. Este asemănătoare credința într-un singur Dumnezeu Creator, al cărui împuternicit omul, este responsabil pentru lumea care a luat-o împrumut de la urmașii săi ?

În contemporaneitate, multe instituții bisericești sunt structurate după principii de management, analog organizațiilor moderne și măsoară audiențe, public, tiraj, venit, profit.

Unii spun că este rătăcire de la dreapta credință, iar alții salută mentalitatea inovaționistă și puterea de adaptare.

Capi ai bisericii (încă nu și-au spus manageri) sunt membri în consilii de administrație ale unor bănci, iar practica deschiderii de conturi a devenit un obicei banal și pentru călugării unor mănăstiri celebre.

Mai este voie oare să ne amintim noi mireni că nu este îngaduit a se accepta donații de la oamenii aflați în afara Bisericii ?

Etica este însă o disciplină deschisă și încă suntem în căutarea unei etici de afaceri în concordanță nu numai cu principiul profitabilității economice, dar și cu idealurile și percepțiile religioase.

Până atunci, interferența dintre practica împrumuturilor cu dobândă și credință ne aduce aminte de o întâmplare din antichitate. Alexandru cel Mare, educat într-un cult pentru marii dascăli se spune că l-a vizitat pe Diogene și l-a întrebat cu ce îl poate ajuta. Învățățul a replicat: „ Da, să te dai puțin la o parte să mă pot bucura de soare”.

¹⁴ Gavrilă C., *Conturi reglate islamic*, 11.12.2013, h. 22. <http://www.evz.ro/detalii/stiri>

¹⁵ Isidro Esnaola, *Banca Islamica, un alt fel de a face bani* 10,12,2013 h.23 <http://crip.ro/EN/article.php?articol=30>,

BIBLIOGRAFIE:

1. Gavrilă C., *Conturi reglate islamic*, 11.12.2013 h.22. <http://www.evz.ro/detalii/stiri>
2. Gheorghe C. A., (2009), *Drept Bancar*, Ed. C.H. Beck, Bucuresti
3. Isidro E., *Banca Islamica , un alt fel de a face bani* 10.12.2013 h.23 <http://crip.ro/EN/article.php?articol=30>,
4. Marseille J., s.a., (1995), *Histoire*, Ed. Nathan, Paris
5. Michnik A., (2009), *Mărturiile unui disident convertit*, Ed. Polirom, Bucuresti
6. Păcuraru B., *Băncile au câștigat bisericile de partea lor: dobanda nu mai e păcat*, 11.12. h. 20.00 <http://incomemagazine.ro>
7. Postolache R., (2012), *Drept bancar*, Ed. C.H.Beck, Bucuresti
8. Radu L., Iuga A., Frunză S., (2013), *Etică în administratia publică*, Ed. Tritonic Bucuresti
9. Turcu I., (2011), *Noul Cod civil, Legea nr. 287/2009, Cartea V, Despre obligații*, Ed. C. H. Beck, Bucuresti
10. Weber Max, (1998), *Sociologia religiei*, Ed. Teora, București
11. Weber Max, (2007), *Etica protestanta și spiritul capitalismului*, Ed. Humanitas, Bucuresti
12. Visser Wayne A.M. and McIntosh, Alastair, (1998), “A Short Review of the Historical Critique of Usury”, internet version from www.AlistairMcIntosh.com
13. Yahya bin Sharaf-ud-Din An –Nawawi, (1999), *Ryad As- Salihin (Grădinile credincioșilor)*, Ed. Islam, editia I, Bucuresti
14. Yusuf Al Qaradawi, (2003), *Permis și interzis în Islam*, Ed. Islam, editia II, Bucuresti.

PRIMA PROBLEMĂ A MANAGEMENTULUI RESURSELOR UMANE

ADRIAN MARIAN

Universitatea „Bogdan Vodă” Facultatea de Drept, Cluj-Napoca, România

GHEORGHE BUNEA

Universitatea „Bogdan Vodă” Facultatea de Drept, Cluj-Napoca, România

Cuvinte cheie: *infracționalitate, politie, recrutare, comparatie, admitere, perfectionare.*

ABSTRACT: *Renforcement de la marque Police groupes cibles à l'esprit et la présentant comme une structure responsable pour accroître la confiance du public est une préoccupation constante, comme en témoigne l'action des institutions spécialisées . Causes et objectifs pour le site cible et pas à l'examen subjective devraient inclure une analyse de l'échec et de la corrélation à la tendance européenne et mondiale , ou dans le pire des cas , le manque d'intérêt de la qualité de l'examen génère des commentaires négatifs sur les institutions pour l'admission dans MIA . Nous sommes à l'ère de la mondialisation et du village al Internetului universel est facile à trouver et comparer que les différentes écoles dans différents pays ces examens . Un résumé des compétitions est ailleurs susceptibles de se poser des questions et favorise la libération des propositions visant à modifier les conditions, les formes et les sujets de l'examen . Justice , justice sociale , assurer l'ordre et la sécurité publique , la qualité de la vie elle-même peut être trop influencés par la valeur de leur personnel spécialisé état qu'ils ne cherchent pas à dire que la façon dont les gens sont sélectionnés dans ces structures est un problème d'importantes ressources humaines . Un premier problème ose suggérer le titre . Les traits et les compétences de personnalité les plus appropriés , les plus théorique et le plus haut degré d'intérêt pour les enseignants , il devrait être le désir de ces concours d'admission .*

I. Importanța domeniului

Este la nivelul percepției comune că în România, a crescut gradul de agresivitate al unor grupuri, a crescut nesiguranța străzii, gravitatea evenimentelor și accidentelor este semnificativă, iar unele dintre infracțiuni înregistrează premieri naționale. Acestea în condițiile în care comunitatea românească a făcut eforturi deosebite. A crescut numărul de polițiști (se pot face comparații numerice), iar ei sunt acum mai bine echipați și dotați cu echipamente moderne. S-au înmulțit și instituțiile care au atribuții în domeniul ordinii și siguranței publice, Jandarmerie, Poliție Comunitară etc. și au proliferat multe firme și agenții de pază și protecție care totuși, împreună, nu pot stăpâni fenomenul infracțional în mod satisfăcător.

Multe cauze care concură la această situație ar putea fi incriminate printre care și **selecția discutabilă a polițiștilor.**

Poliția, oriunde în lume, a putut pierde tineri valoroși în cazul unor examene greșit concepute, iar în plan individual s-au putut distruge destinele unor oameni care și-au dorit și ar fi meritat să lucreze pentru apărarea celorlalți.

Admiterea în România se desfășoară conform metodologiei elaborate la nivel național centralizat. Pentru obiectivitate și siguranță sunt atrași specialiști și din alte unități de poliție teritoriale și profesori din cadrul Inspectoratelor Școlare Județene. În fiecare an comisiile au în componență reprezentanți ai M.A.I. și I.G.P.R. care asistă, consiliază și supervisează activitățile desfășurate.

O concurență foarte mare, au fost ani recentți în care erau 10 candidați pe loc, conform presei printre cele mai mari concurențe naționale, ar presupune șansa de a selecta tineri valoroși și dedicați.

Ideea acestui articol a fost generată și de un spot publicitar al unei companii de recrutare a forței de muncă: **“Angajatul nepotrivit este ca o epidemie.** Când o boala intră în contact cu organismul se instalează ușor și are tendința de a se extinde foarte repede. Un angajat nepotrivit pentru o companie este precum o epidemie. Incompetența sau atitudinea negativă a acestuia lasă urme în toată compania. Un angajat care nu are aptitudinile necesare pentru respectivul post va provoca daune atât în interiorul companiei, cât și

produselor și serviciilor pe care aceasta le ofera pe piață. Colegii de muncă vor simți neregularitatea și se pot molipsi cu comportamentul angajatului problematic.¹

În poliție aceasta se traduce nu numai în România, ci oriunde în lume, în a executa serviciul cu mai puțin efort și realizarea unor câștiguri mai mari, ilicite îndeobște, iar în cazul unei corupții sistemice, aceste venituri suplimentare pot asigura bunăvoința șefilor și toleranța structurilor anticorupție.²

II. Exemple de sisteme de admitere și recrutare

Fiecare țară, provincie-land, structură de poliție, instituție poate avea un sistem propriu de selecție, iar condițiile și forma de desfășurare a admiterilor pot fi consultate de oricine pe site-urile instituțiilor respective.

Analiza comparativă poate releva mai multe principii general valabile pentru realizarea dezideratului comun al concursului de admitere: selecția celor mai buni, mai potriviți și mai pregătiți oameni pentru profesiunea de polițist.

Academia de poliție “Emilien Vaes “ BELGIA

Probele de selecție:

1. **proba de evaluare a aptitudinilor cognitive necesare** – durează o jumătate de zi. E compusă din mai multe teste, care au ca și scop evaluarea următoarelor aptitudini: disponibilitatea parcurgerii formării de bază; capacitatea de a gândi abstract; capacitatea de a raționa cu cifrele; cunoștințele de limba aleasă de candidat pt. Examen – se evaluează cunoștințele ortografice și gramaticale; aptitudinea de a redacta texte.

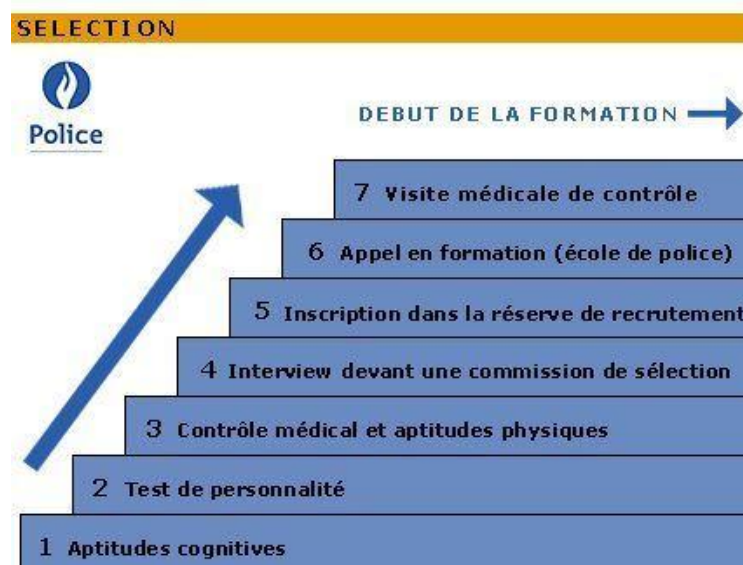
2. un test de personalitate

Cuprinde : un chestionar de personalitate; chestionar biografic; o simulare de caz de rezolvat care e prezentată la 4-6 candidați; un interviu structurat.

Această probă are ca și scop evaluarea concordanței dintre profilul psihologic al candidatului și caracteristicile de personalitate necesare pentru exercitarea meseriei de polițist !

3. **proba de aptitudini fizice și medicale** – durează în jur de o zi; are loc numai la Bruxelles.

4. **un interviu cu comisia de selecție** – durează 2 ore. Vizează evaluarea globală a candidatului prin prisma probelor de selecție precedente și a altor informații complementare obținute pe parcursul acestei discuții. Decizia în urma acestei probe va fi apt sau inapt.

Reprezentare grafică a etapelor de selecție în poliția belgiană

¹ Ion M., *Cat pierzi daca angajezi persoana nepotrivita*, 2013, 11.12. <http://psihoselect.ro/cat-pierzi-daca-angajezi-persoana-nepotrivita/>

² Radu L., Iuga A., Frunză S., (2013), *Etică în administrația publică*, Ed. Tritonic Books, p. 183

Școala Națională superioară de ofițeri de poliție (ENSOP), situată în « [Cannes-Écluse](#) », lângă Paris

Probe pentru **admiterea** la examen: dizertație, redactarea unei note de sinteză, lucrare din drept penal sau procedură penală, probă scrisă la alegere (drept privat, drept public, istorie, geografie, economie, matematică)

Examenul de admitere propriu-zis: interviu pe o temă generală, probă orală la alegere din altă disciplină decât cele de la scris, examen oral din limbă străină, probe fizice.

Metode de selecție a polițiștilor în lumea anglo-saxonă

Una dintre metodele cele mai frecvente este aceea a centrelor de apreciere. Metoda centrelor de apreciere este costisitoare ca timp și bani, dar validitatea rezultatelor obținute o fac unul din cele mai performante instrumente de selecție a personalului. Această eficacitate se manifestă în ceea ce privește predictibilitatea performanțelor viitoare ale candidaților. Mai multe țări o folosesc pentru selecția cadrelor de poliție.

În **Canada, Școala de poliție din Columbia-Britanică**, testează pe durata unei zile și cu ajutorul a 6 exerciții (**discuții de grup, comunicare scrisă, exerciții individuale, jocuri de rol, comunicare orală și munca cu informația**) 12 dimensiuni ale muncii de poliție, în rândul candidaților.

Aceste competențe includ: capacitatea de învățare, flexibilitate, capacitatea de inițiativă, integritatea, sensibilitatea interpersonală, toleranța, aptitudini pentru comunicare orală, inteligența practică, aptitudini de comunicare scrisă și toleranța la stres.

În **Regatul Unit**, Centrele de Apreciere conțin în medie 3-4 exerciții diferite (12 exerciții în cazul Schemei de Promovare Accelerată prin care se identifică și se formează viitoarele cadre de poliție).

Derularea și ponderi acordate în decizia de admitere a candidaților

Interviu cu juriul	Redactarea unor lucrări	Discuții de grup	Soluționarea problemelor	Simulare	Simularea unui interviu cu mass-media
77%	77%	62%	38%	23%	23%
Simularea unor proceduri administrative	Prezentare orală	Testare Fizică	Interviu cu un examinator individual	Acționarea în diferite situații concrete	Exercițiu de redactare generală
16%	16%	15%	8%	8%	8%

Centrele de Apreciere sunt organizate sub îndrumarea și conducerea unor psihologi, evaluatorii fiind cadre de poliție care au urmat o pregătire specială pentru această tehnică. Pentru anumite exerciții de simulare, este necesară prezența unor actori profesioniști care să poată reproduce aceeași situație identică pentru toți candidații, astfel încât aceștia să poată fi evaluați la fel.

Marea Britanie -pregătirea pentru intrarea în poliție: după terminarea liceului, absolvirea de cât mai multe cursuri utile. Cu cât mai educat, cu atât mai bine; condiție fizică; activitate civică - voluntariat la pompieri, în spitale,etc; examen scris pentru funcționari publici; verificare (cazier); test pentru droguri; examen medical și de condiție fizică, test la detectorul de minciuni.

Condiții obligatorii: 18 ani și 6 luni cel puțin, cunoașterea limbii engleze scrise și vorbite și cunoașterea de matematică. Excluz supraponderalii (index masa corporală 18-30), trăit cel puțin 3 ani în UK, condiție fizică; completat formular de intrare în poliție; dacă este acceptată aplicația, cu 2 săptămâni înaintea testului inițial de intrare în poliție (PRIT), applicantul primește materiale pentru a-și pregăti testul. *Testul examinează limba engleză, logica și matematica.*

Este un test dificil, doar 8% din 60.000 - 80.000 aplicanți/an îl iau.

Scoția (Edinburg - Lothian Police) Procesul poate fi foarte lung, începând cu transmiterea aplicației există 6 etape care trebuiesc trecute înainte ca applicantul să obțină un post în poliție.

Etapă 1 – Depunerea candidaturii. Candidatul ia legătura cu echipa de recrutare și primește toate documentele necesare. Completează formularul de aplicare și-l trimite înapoi.

Etapa 2 – Familiarizarea cu munca de poliție. Candidații se întâlnesc cu polițiști din operativ, cu care pot discuta diferite aspecte ale muncii de poliție.

Etapa 3 – Evaluarea. Candidații vor susține:

- un test standard, timp de 2 ore. Se verifică capacitatea de înțelegere a limbii engleze și de interpretare a informației numerice.
- proba fizică – conține 2 elemente: un dispozitiv (de împins și tras) e folosită pentru măsurarea puterii; o cursă de o milă și jumătate. Proba mai poate fi susținută o dată pentru cei care nu reușesc.
- Interviu de evaluare, nu mai mult de 15 minute - urmărește abilitățile sociale, interpersonale și motivaționale. Formularul medical este înmănat candidaților, trebuie completat în 6 săptămâni.

Etapa 4 – Verificările

Echipa de recrutare va face verificări cu privire la candidat, membrii familiei, se vor cere referințe de la alte persoane cu care candidatul a interacționat (angajatori).

Etapa 5 – Examinarea medicală

Etapa 6 – Interviu de selectare. Candidații trebuie să arate cunoștințe temeinice despre poliție și despre modul de abordare a diferitelor probleme ce apar în activitatea polițienească.

Irlanda aplicație online; aplicantul primește informații (broșuri) cu modalitățile de examinare;

Test (initial), pentru care mulți pot urma cursuri speciale intrării în poliție la universități. Testul examinează gândirea logică analitică (cam 30 minute, 40 întrebări) și rezolvarea de probleme (fiecare situație are 5 variante de răspuns, unul corect) uzualele verificări medicale, condiție fizică și cazier.

Germania – Munchen

Există diferențe semnificative între landuri și școli. (de exemplu multe cer și test de inteligență); test de limbă, calculator, test de 50 minute: gândire logică; 45 minute interviu; 45 minute testare de soluționare de probleme în grup; test de condiție fizică.

La Academia de Poliție de la Oranienburg-landul Brandenburg cel mai important moment al examenului de admitere este considerat Testul psihologic. Deosebit ni se pare că aceasta *testare este externalizată* și este efectuată de către o firmă de profil din Austria.

Elveția

Condiții relevante: 20-35 ani, permis conducere B, operare calculator, cel puțin 160 cm, **o calificare anterioară testului**; aplicație; test fizic eliminatoriu; test oral: limbă, aritmetică, geografie, știință civică, test de observație și logică; test psihologic.

Colegiul de poliție din Finlanda – țara cotate cu cea mai puțină corupție din lume ³

Cerințe pentru admiterea la colegiu: **experiență de muncă** – cel puțin un an lucrat până în momentul depunerii candidaturii. Serviciul militar de 9 luni este considerat ca experiență de muncă, dar mai trebuie încă 3 luni lucrate în alte domenii.

Examenul de admitere are 3 etape:

Etapa I – are loc la Colegiul de Poliție din Tampere și durează 9 ore, verificarea aptitudinilor fizice, test de limbă, test scris, verificare psihologică.

Etapa II – durează între 2 și 3 ore și are loc în diferite părți din Finlanda (interviu, sarcini de grup, valoare psihologică).

Etapa III – are loc la anumite centre medicale din diferite părți ale Finlandei (examinare medicală amănunțită inclusiv test anti-doping).

³ Klitgaard Robert, Ronald MacLean-Abaroa, H. Lindsey Parris, (2000), *Orase corupte, Ghid practic de tratament si prevenire*, Ed. Humanitas, Bucuresti, p. 144

AMERICA DE SUD**ARGENTINA****Școala de Cadeți – Poliția federală argentiniană**

Examenelor care trebuie trecute prevăzute pentru a intra la școală: *Teoretic* (matematică, limbă, geografie, istorie, psihologie), *Medical*, *Psihotéhic*, *Aptitudini Fizice*.

Școala de Poliție “Comisario Inspector Eduardo V. Taret” din Santa Cruz Desfășurător admitere; examen medical, examen psihologic, examen scris de cunoștințe generale, interviu individual, examen sportiv: rezistență 2400 m, 10 min.pt. băieți și 14 min. pt.fete; flotări – 20 pentru băieți și 15 pentru fete; abdomene – 25, respectiv 20; extensii dorsale-minim 30 pt. băieți și 25 pt. fete; 100 m. plat, între 15 și 20 sec maxim; săritura cu coarda; săritura în lungime – fete peste 2 metri și băieți peste 2,50 metri; Tracțiuni cel puțin 3 repetiții pentru fete și 5 pentru băieți.

COLUMBIA**Școala de Poliție “SIMÓN BOLÍVAR”**

Discipline pentru examenul teoretic: Matematică, Vocabular, Geografie, Istorie și Filozofie

III.Schimbarea mentalităților sau ale condițiilor organizatorice

A devenit un clișeu faptul că „**trebuie schimbate mentalitățile**”. În realitate mentalitățile sunt dificil de modelat deoarece presupun rezultatul unor acumulări temporale consistente atât din punct de vedere individual cât și instituțional sau organizational.

Trebuie schimbate condițiile de acțiune și organizatorice pentru a impune schimbarea mentalităților. De exemplu, în cazul unei școli de poliție de oriunde, este relativ ușor a spune că este necesar a modela mentalități. Personalitatea unui individ se formează în timp îndelungat și în eventualitatea unei selecții a poliștilor deficitară, este cu atât mai greu a metamorfoza în doi ani sau de obicei mai puțin, rezultatul unei educații, unei zestre caracteriale formată într-un timp mult mai consistent.

Cel mai important moment al examenului de admitere este testarea psihologică în majoritatea cazurilor și nu lipsește interviul.

Se verifică și capacitatea de a **redacta texte**, de a **rezolva situații** și de a putea **lucra în colectiv**.

Candidații în unanimitatea instituțiilor polițienesti străine sunt testați din mai multe discipline de învățământ care cuprind obligatoriu și elemente de matematică, de limbă vorbită nu numai scrisă sau, în multe locuri sunt testări care vizează cultura, cunoștințele generale. Se verifică și capacitatea de a redacta texte, de a rezolva situații și de a putea lucra în colectiv.

În unele țări deosebit de apreciate pentru calitatea serviciului polițienesc (ex. Finlanda și Elveția) o condiție obligatorie pentru a te prezenta la o asemenea admitere o constituie vechimea de cel puțin un an într-o altă muncă sau respectiv o calificare profesională anterioară.

Probele sportive. Au un grad de complexitate și vizează testarea unei sume de calități psihice, motrice, fizice relevante pentru cerințele activității de politist, de obicei folosindu-se piste psiho-fizice. Imaginea și reputația consolidată a profesiei în țările occidentale nu impune activități speciale cu media și de imagine cu ocazia examenului, selecției și nu se produc evenimente de presă. Activitățile de PR vizează profesia și informarea despre condițiile școlii și temporal, sunt anterioare examenelor.

Candidații trebuie să aibă un background educațional și civic. Referințe din activitățile anterioare și obligatorie activitate civică - voluntariat la pompieri, în spitale, în orfelinate etc., cursuri de prim ajutor, de conducere specială auto, cursuri de calculator ceea ce permite o scurtare a timpului școlarizării.

Situația din România

Examenul teoretic constă în completarea pe o singură parte a unei coli A4 a unei variante din trei la mai multe întrebări din Gramatică și Limbă străină la școlile de poliție, iar la Academia de Poliție se adaugă și întrebări din istorie.

Actualmente percepția publică față de examenul de admitere în învățământul polițienesc este în general pozitivă, datorită și acțiunilor de P.R. întreprinse. Fără a fi făcute studii cât reprezintă din totalul abaterilor disciplinare în Poliție, se constată, și se fac reproșuri din partea factorilor de comandă ai unităților operative dar mai ales a comunității că există multe situații în care unii polițiști tineri săvârșesc abateri.

Meritat sau nu, în timp, s-au construit legende în România, privind coruptibilitatea selecției și angajării în poliție, inclusiv a admiterii la școlile de poliție.

Grila ca formă de examinare la admiterea în Poliție mai este folosită și în Republica Haiti (există polițiști români în misiune acolo care au putut face comparația) unde însă, examenul sportiv este mult mai complex și mai dificil, iar variantele de răspuns sunt cinci nu trei. În sistemul educațional românesc circula butada că ” *examenul grilă naște monștri*” pentru că poate da rezultate eronate, fortuite.

Modul de desfășurare al probelor sportive a suferit și el critici severe. Se invocă faptul că nu sunt corelate probele cu realitățile operative, nicăieri de pildă, polițistul nu aleargă pe o pistă de atletism după infractori și ar fi obligatorie o verificare psihofizică prin teste aplicative.

Problema cea mai comentată și mai contestată este alegerea disciplinei de examen, Gramatica. Nu negăm nici un moment importanța acestei discipline ne permitem să facem remarcă de simț comun că, această materie nu se studiază în liceu. Chiar liceele cu profil umanist o au prevăzută în cantități insignifiante. Îndeobște, în momentul în care un tânăr, sau părinții lui, aleg un liceu, nu aleg și profesia. Prin selectarea acestei discipline se elimină, sau se dezavantajează, elevii liceelor de informatică, matematică, ai profilelor reale în special, dar și multe alte școli unde se poate găsi un potențial uman important pentru profesiunea de polițist.

Pentru a studia o disciplină care nu se mai face în liceu, cei care au reușit la examenul de admitere la școlile de poliție au luat multe ore de meditație în particular, ceea ce presupune costuri importante. Aceste costuri dezavantajează în mod evident copiii familiilor cu posibilități materiale mai scăzute. Mai ales din rândul unor asemenea familii se pot selecta tineri care iubesc meseria de polițist și s-ar putea dedica ei, fenomen relevat de un studiu făcut de Facultatea de Sociologie a U.B.B. Cluj „*Percepții și atitudini ale populației față de poliție*”. Se arată în acel studiu, de exemplu că, disprețul față de Lege și reprezentanții legii, este mai des întâlnit în familiile înstărite. Cei din vechime știau că frica de polițist este primul pas spre cuminenie⁴, iar unii conștientizează de mici că pot sfida justiția și poliția !

În mediul rural de asemenea, respectul față de lege este mult mai mare. Practic însă, nu există admiși, care să fi absolvit licee din mediul rural și sunt mai puțini elevi care provin din sate, un segment deloc de neglijat pentru că respectul față de lege este mai mare în mediul rural, conform acelorasi studii dar și percepției directe.

Altă categorie de candidați care au de suferit o constituie absolvenții liceelor foarte bune, de elită.

Nivelul de exigență al acestor licee se accentuează în anii terminali, cu verificări mai atente la fiecare materie, și rezultate la bacalaureat deosebite.

Elevilor de aici le este foarte greu pe lângă pregătirea corespunzătoare curentă să se mai pregătească în particular la o disciplină care nu este în curricula liceului lor. Credem însă că, mai ales dintre absolvenții unor asemenea licee se pot recruta tineri dotați și cu abnegație față de profesia de polițist. A da admitere doar dintr-o disciplină care nu se studiază în liceu, Gramatica, le pune probleme insurmontabile elevilor din clasele pretențioase sau de suprareale. Nu ar fi contraindicat ca un viitor polițist să fie foarte bun și la matematică de pildă!

Sintetizând, în opinia noastră, cei mai dezavantajați de actualul examen în România sunt:

- tinerii din familii sărace care nu au bani de meditații
- tinerii din zonele rurale unde există mai puțini meditari buni
- elevii din școlile de elită care nu mai au timp pe lângă materiile de la clasă să se pregătească și extracurricular.

An de an, promoție de promoție, se pierde tineri cu calități și cu pasiune pentru această meserie în detrimentul altora, care au fost împinși de mediu și au avut posibilități materiale să fie pregătiți cu costuri mari, unii din ei, nemaidând randamentul scontat la absolvire și putând face probleme, atât din punct de vedere al performanțelor profesionale cât și disciplinare.

IV. CONCLUZII ȘI PROPUNERI

În România se dă examen doar din două materii (trei la Academia de Poliție), scris, grilă. Nu se testează capacitatea de a redacta, a vorbi în public, a soluționa probleme și a reacționa în colectiv și în public.

Testele sportive - cele mai simple, facile, cu baremele cele mai scăzute și nu au mare legătură cu practica.

Testele psihologice sunt reclamate ca nerelevante conform experienței, observațiilor directe sau declarațiilor elevilor. Mai mult, nu credem că se selectează în funcție de **motivația intrinsecă și extrinsecă**.

⁴ Sevilla Jean, *Corectitudinea morală, căutăm cu disperare valori*, Editura Humanitas, București, 2007, p. 117.

Se conturează întrebarea de ce examenele din Romania nu se schimbă ? Este posibil ca actuala formă de examen să fie considerată cea mai ieftină, rapidă și mai eficientă în a răspunde unor eventuale contestații.

Un grad mai mare de complexitate presupune costuri mai mari, dar ar trebui avută în vedere investiția pe termen lung reprezentată de o selecție mai bună.

Problema fundamentală

- Se fac eforturi de a se înființa și dota modern școlile de poliție, jandarmerie, poliție de frontieră, etc;

Se atrag profesori valoroși care încearcă să își adapteze, perfecționeze conținutul lecțiilor și metodele de predare după realitățile operative și noutățile din învățământul similar european. Ce se întâmplă cu toate aceste eforturi ale comunității dacă se face din start o selecție greșită, deficitară, superficială a elevilor din aceste școli? Ce vor face toată cariera acești tineri selecționați în mod eronat, indiferent de eforturile ulterioare ale școlilor și ale managementului din Poliție și M.A.I și care este efectul în timp asupra actului de justiție?

PROPUNERI

- Probele ar trebui să cuprindă **mai multe discipline**, iar acestea să fie dintre cele studiate în liceu. Obligatoriu ar trebui să conțină și **elemente de matematică** (de exemplu - logică aritmetică și elemente de geometrie), psihologie, istorie, filozofie, cultură generală etc.

- Candidații ar trebui să aibă și la noi **stagii de voluntariat la spitale, orfelinate, pompieri, poliție** etc., pentru a demonstra comunității și a se verifica personal dacă au înclinații în a sprijini publicul, în a proteja oamenii și după aceea să dorească a activa în structuri de poliție, jandarmi, pompieri !

- **Probele scrise să fie redacțional nu grilă**, deși se corectează mai greu, examinarea candidatului este mult mai complexă. Anumite instituții de învățământ folosesc grila, dar sunt din cele sever criticate pentru calitatea actului didactic.

- Se poate examina, și este obligatoriu a măsura gradul de interes al candidatului pentru poliție. Exemple de țări care fac astfel - Irlanda, Elveția, Scoția, Franța, Ungaria, Belgia, Germania etc .

- Un om care dorește să activeze toată viața în asemenea structuri se informează în prealabil foarte bine despre domeniu prin cunoștințe, internet, presă etc. Aspirațiile trebuie să fie temeinic motivate și acest lucru trebuie verificat, fără scuza de mai târziu, cum se întâmplă actualmente, că a fost silit să vină de părinți, mediu, când nu avea maturitatea și cunoștințele pentru o mai corectă opțiune.

- Pista aplicativă – documentările noastre nu au reușit să identifice până în prezent vreo instituție în lume unde probele sportive să fie mai simple și mai facile decât cele din sistemul nostru, ceea ce elimină alte comentarii. De asemenea, majoritatea instituțiilor folosesc piste aplicative (testări psihofizice, cu obstacole și probe variate) standardizate sau nu.

Evoluția continuă a domeniului

Poliția este un domeniu cu o evoluție continuă, cu primenirea continuă a metodelor de operare, cercetare, informare. Poliția este viață în continuă schimbare. Cerințele, exigențele, aptitudinile polițiștilor sunt la randul lor evolutive. Prin excelență sistemul care selectează candidații acestui domeniu trebuie să fie mereu perfecționat și completat. A efectua o selecție deficitară reprezintă poate, nu doar un gest de superficialitate și insuficientă analiză, ci probabil, chiar subminarea profesiei și ulterior a comunității.

Reiterăm că la baza modului de organizare al acestui examen de admitere trebuie să stea psihograma profesională și obiectivul principal trebuie să fie selectarea candidaților cu cele mai bune trăsături caracteriale și aptitudini pentru această profesie. Motivația intrinsecă trebuie să fie testată și trebuie să prevaleze față de motivația extrinsecă!

Alături de preocupările permanente de euroconformizare a programei, de modernizare a învățământului este posibil ca și actualul examen de admitere să poată fi îmbunătățit pentru a da școlilor de poliție cei mai buni candidați și ulterior comunității, polițiști mai buni!

BIBLIOGRAFIE:

1. Abraham P., (1996), *Comunitatea, poliția și tranziția*. Ed. National, Bucuresti
2. Ilieș L., Crisan E., (2011), *Managementul Calității Totale*, Ed. Risoprint, Cluj-Napoca
3. Klitgaard R., Ronald MacLean-Abaroa, H. Lindsey Parris, (2000), *Orase corupte, Ghid practic de tratament si prevenire*, Ed. Humanitas Bucuresti
4. Radu L., Iuga A., Frunză S., (2013), *Etică în administratia publică*, Ed. Tritonic Books
5. Sevilla Jean, (2007), *Corectitudinea morală, căutăm cu disperare valori*, Ed. Humanitas, Bucuresti
6. Stoica L. et. al., (2009), *Polițiști europeni pentru linistea cetatii*, Ed. Risoprint, Cluj-Napoca
7. Ion M., *Cat pierzi daca angajezi persoana nepotrivita*, 11.12.2013, <http://psihoselect.ro/cat-pierzi-daca-angajezi-persoana-nepotrivita/>

ASPECTE REFERITOARE LA DOMICILIU IN PRACTICA CURȚII EUROPENE A DREPTURILOR OMULUI

DANA ELENA MORAR

Universitatea „Bogdan Vodă”, Facultatea de Drept, Cluj-Napoca, România

Cuvinte cheie: domiciliu, viața privată, viață de familie, Curtea Europeană a Drepturilor Omului.

ABSTRACT: The aim of the article is to present some relevant cases judged by The European Court of Human Rights regarding the natural person's right to a domicile and private life, protected under article 8 of the European Convention of Human Rights.

Potrivit articolului 87 din Noul cod civil, intrat în vigoare la data de 11.10.2011, “domiciliul persoanei fizice, în vederea exercitării drepturilor și libertăților sale civile, este acolo unde aceasta declară că își are locuința principală”.

Aceste prevederi legale sunt reiterate de altfel și de prevederile articolului 27 alineatul 1 ale O.U.G. nr. 97/2005 (republicată) privind evidența, domiciliul, reședința și actele de identitate ale cetățenilor români.

Pe plan european, Convenția Europeană a Drepturilor Omului reglementează și protejează și ea, la rândul său, în cuprinsul articolului 8, care reglementează dreptul la respectarea vieții private, dreptul la domiciliu al persoanei fizice.

De-a lungul timpului, Curtea Europeană a Drepturilor Omului a fost investită cu soluționarea multor cauze în care reclamantii, resortisanți ai unor diferite state europene, invocau violarea dreptului lor la domiciliu de către autoritățile statale.

Evident că practica în domeniu a Curții Europene este deosebit de bogată și de interesantă, însă în cele ce urmează ne vom limita la a prezenta doar câteva dintre spețe judecate de instanța europeană.

Așa cum s-a arătat în literatura de specialitate,¹ ingerințele autorităților statale în dreptul persoanei la domiciliu pot fi diverse, îmbrăcând diferite forme, ca de exemplu ridicarea unor documente în cadrul unor proceduri administrative sau unor proceduri asimilate acestora, sau în cadrul unor percheziții domiciliare.

În practica Curții Europene, au existat situații în care încălcarea dreptului la domiciliu viza un număr mare de oameni, toți aceștia acționând în calitate de reclamantii, sau dimpotrivă, violarea dreptului la domiciliu fiind invocată doar de către o persoană sau un cuplu legal sau nu constituit..

De pildă, în *speța Chypre c. Turcie*, instanța a decis că prin refuzul autorităților autoproclamatei republici turce a Ciprului de Nord de a permite ciprioților greci dislocați să se întoarcă la locuințele lor din nordul insulei, statul turc a încălcat art. 8 al Convenției, cu precădere în acest caz, dreptul la domiciliu al acestor persoane.²

În cazul *Lopez Ostra contra Spaniei*, doamna Gregoria Lopez Ostra a sesizat Curtea prin cererea sa din 14 mai 1990, considerându-se victimă a unei violări a dreptului la respect pentru domiciliul său, care face imposibilă viața sa privată și de familie.³

Reclamanta domicilia în orașul Lorca (Murcia), iar în iulie 1988 o stație de epurare a apelor și deșeurilor provenind de la tăbăcăria din Lorca, începe să funcționeze în apropiere de casa sa, emanațiile tăbăcăriei provocând tulburări de sănătate și vătămări multor locuitori ai orașului, deci inclusiv și

¹ Bîrsan C., (2003), „Protecția dreptului la viață privată și familială, la corespondență și la domiciliu în Convenția Europeană a Drepturilor Omului”, în Suplimentul revistei „Pandectele Române” nr. 1/2003, Ed. Rosetti, p. 53

² Pentru detalii, a se vedea Bîrsan C., (2005), „Convenția Europeană a Drepturilor Omului”, Ed. All Beck, București, p. 663

³ Berger V., (2001), „Jurisprudența Curții Europene a Drepturilor Omului”, ediția a-3-a, în limba română, Institutul Român pentru Drepturile Omului, p.421

reclamantei. Municipality decide să evacueze persoanele care locuiau lângă stația de epurare și în ultimă instanță să oprească parțial activitățile stației, ținând cont de rapoartele de expertiză întocmite de autoritățile competente. Cu toate acestea, la întoarcerea sa acasă, reclamanta observă persistența simptomelor și adresează *Camerei Administrative din Murcia* un recurs în scopul protejării drepturilor sale fundamentale, susținând un amestec ilegal în domiciliul său cât și vătămarea integrității sale fizice și psihice. Între timp, reclamanta și familia sa se mută într-un apartament din centrul orașului, plătit de către primărie. Deoarece instanțele spaniole îi resping cererile, doamna Lopez Ostra sesizează *Curtea* pe considerentele enunțate mai sus. Aceasta a considerat că, în ciuda susținerilor Camerei Administrative (Audencia Territorial) din Murcia, care a admis că noxele în litigiu provoacă o deteriorare a calității vieții riveranilor, dar care nu constituie un pericol grav pentru sănătate, iar deteriorarea nu este suficient de serioasă pentru a încălca drepturile fundamentale ale reclamantei, recunoscute de Constituție, atingeri grave ale mediului pot afecta bunăstarea unei persoane și o pot lipsi de bucuria folosirii domiciliului său, dăunând vieții sale private și de familie, fără ca prin aceasta să-i pună în pericol grav sănătatea, cererea reclamantei este pertinentă. În esență, *Curtea* a concluzionat că statul reclamat – Spania - în pofida marjei de apreciere recunoscută în această materie, nu a fost capabil să mențină un echilibru între interesul bunăstării economice a orașului Lorca (Murcia) prin dispunerea unei stații de epurare și folosirea efectivă de către petiționară a dreptului la respect pentru domiciliu și viața sa privată și de familie, existând o violare a *art. 8* din Convenție.⁴

Curtea Europeană a mai avut de asemenea ocazia să se pronunțe, și cu alte ocazii, asupra atingerii dreptului persoanelor fizice la domiciliu, prin relaționare însă cu atingerile aduse mediului înconjurător.

Într-o speță recentă, *Fadevaya v. Russia* *Curtea* a confirmat că a existat o violare a *art. 8*. Reclamanta și familia acesteia domiciliau în apropiere celei mai mari fabrici de extragere și topire a fierului din Rusia, într-o așa zisă zonă “sanitary security zone”, în care efectele poluării erau extreme de puternice. Deși teoretic zona respectivă nu avea potențialul de a fi locuită, sute de oameni domiciliau totuși acolo.

Instanța europeană a considerat că deși fabrica respectivă se privatizase, statul a autorizat continuarea activității acesteia, chiar dacă gradul maxim de poluare în zonă fusese depășit și nu existau informații în sensul că statul pârât a luat măsuri efective în interesul populației locale, afectate de poluare, pentru a o reduce la niște parametri acceptabili.⁵

De asemenea, în speța *Moreno Gomez v. Spain*, instanța europeană a decis că autoritățile spaniole nu au luat măsurile necesare pentru a controla nivelul zgomotului din zonă. Din contră, acestea au acordat autorizații de funcționare unor discoteci și baruri în ciuda faptului că erau conștiente că regiunea respectivă era extrem de poluată fonic, aducând atingere dreptului locuitorilor la domiciliu, respectiv la viață privată.⁶

În schimb, optica instanței de contencios european a fost diferită, cu prilejul judecării speței *Hatton and Others v. the United Kingdom*.

Instanța (Marea Cameră, The Great Chamber) a decis, în legătură cu prejudiciul cauzat locuitorilor zonei din vecinătatea aeroportului londonez Heathrow datorat zgomotului avioanelor, că autoritățile au luat măsurile adecvate pentru a implementa un sistem al cotelor de zgomot “noise quotas”, în scopul de a asigura o echilibrare justă a intereselor tuturor persoanelor implicate.⁷

Și în speța *Kyrtatos v. Greece*, în care unul dintre reclamanți s-a plâns de faptul că dezvoltarea unei zone turistice care se afla alături de proprietatea sa îi afecta dreptul său la viață privată deci implicit dreptul la domiciliu, *Curtea* nu a considerat că pretenziile prejudicii aduse păsărilor și celorlalte specii de viețuitoare din zonă erau în măsură să afecteze în mod direct dreptul la domiciliu al reclamanților. Pentru a fi în prezența unei asemenea încălcări, în speță, efectele poluante cauzate de zona turistică învecinată trebuiau să cauzeze un prejudiciu direct vieții private sau de familie a unei persoane, nu să conducă doar la o simplă deteriorare a mediului înconjurător, a arătat instanța.⁸

Tot un amestec în dreptul la viață privată, respectiv dreptul la domiciliu al persoanei fizice au fost socotite și perchezițiile domiciliare întreprinse de către agenții vamali în cursul urmăririi angajate pentru

⁴ Idem, pag. 423

⁵ CEDH, *Fadevaya c. Russia*, disponibilă pe : www.echr.coe.int

⁶ CEDH, *Moreno Gomez c. Spain*, disponibilă pe: www.echr.coe.int

⁷ CEDH, *Hatton and Others v. U.K.*, disponibilă pe: www.echr.coe.int

⁸ www.echr.coe.int

săvârșirea de infracțiuni la regimul vamal.⁹

În schimb, dreptul la domiciliu al reclamantilor nu a fost afectat, de pildă, în următoarele spețe la care vom face trimitere.

Fosta Comisie europeană - sesizată cu solicitarea reclamantului care viza faptul că acesta primise, în mod constant și împotriva voinței sale, pliante publicitare din partea unei societăți distribuitoare de tichete de abonament pentru transportul în comun, a decis că acest lucru nu constituia o atingere a dreptului reclamantului la domiciliu; instanța și-a motivat punctul de vedere prin raportare la *art. 10* al Convenției, astfel că distribuirea pliantelor litigioase era o activitate normală în viața cotidiană a societății moderne și mai mult decât atât, reclamantul avea posibilitatea să le ignore.

De asemenea, expulzarea reclamantei din domiciliul iubitei sale, după decesul acesteia, nu a violat dreptul reclamantei la domiciliu, pentru că partenera sa, care decedase, fusese singura titulară a dreptului asupra locuinței, iar reclamanta, doar tolerată de către iubita sa.¹⁰

Chiar dacă în accepțiunea clasică noțiunea de “domiciliu”, desemnează locul unde o persoană trăiește în mod permanent, jurisprudența europeană a extins, în judecarea unor cauze, noțiunea de “domiciliu” și în alte situații. Fosta Comisie Europeană a Drepturilor Omului a admis reclamantilor¹¹ dreptul la domiciliu având ca obiect o casă pe care aceștia o aveau în insula anglo-normandă Guernesey din Marea Mânecii, deși aceștia locuiau efectiv la Londra, și pe care o părăsiseră de aproape 18 ani pentru a o da în chirie și în care autoritățile locale le-au refuzat reinstalarea la împlinirea vârstei de pensionare.

În fapt, cei doi reclamanti se instalaseră, în 1957, în *Guernsey*, unde au cumpărat un teren pe care ulterior au construit un imobil. În acea perioadă, cei doi nu aveau nevoie, conform legilor în vigoare asupra controlului locuinței de un permis pentru a o ocupa, deoarece aveau “calitatea de o locui”.

În anul 1960 cei doi părăsesc *Guernsey* și se stabilesc în străinătate, pentru a reveni în 1978. La acest moment, aflând de intenția lor de a locui în casa din *Guernsey*, serviciile de fond locativ i-au anunțat că nu mai au calitatea de a locui acolo din cauza legii din 1969 asupra controlului locuinței, având nevoie să li se elibereze un permis de către aceste servicii pentru a putea ocupa casa. Cu toate acestea, toate cererile reclamantilor în acest sens au fost respinse, mai mult decât atât, fiind și urmăriți pentru ocuparea ilegală a proprietății lor.

Comisia a considerat că, în speță, nu se ținuse suficient seama de situația particulară în care se aflau cei doi soți. Astfel, aceștia edificaseră casa din *Guernsey* în scopul de a locui acolo împreună cu familia lor, fapt care s-a și realizat vreme de doi ani. Chiar după ce au părăsit *Guernsey*, ei au păstrat proprietatea asupra casei, în care și-au lăsat de altfel și mobila. Prin faptul că au închiriat casa timp de 18 ani, aceștia au contribuit la dezvoltarea fondului locativ din *Guernsey*. La întoarcerea celor doi soți în *Guernsey*, aceștia nu mai aveau un alt domiciliu în Regatul Unit sau în altă țară. Ca atare, imobilul litigios fiind liber și necesitând reparații, proprietarii acestuia erau cel mai în măsură să le efectueze.

Concluzionând, Comisia a admis că refuzul serviciilor de fond locativ de a le acorda permisul de locuire și condamnarea domnului *Gillow* la plata unei amenzi au constituit niște măsuri disproporționate și care au încălcat *art. 8* al Convenției.

Din succinta analiză pe care am realizat-o în cadrul acestui demers, se poate cu ușurință constata diversitatea cauzelor judecate de către instanța europeană precum și faptul că noțiunea de “domiciliu” nu a fost interpretată în mod restrictiv de către Curtea Europeană, dimpotrivă, aceasta dând dovada de deschidere și de suplețe în această materie.

⁹ Pentru detalii, a se vedea cauza *Funke c/ France*, CEDH, 25 februarie 1993, Série A nr. 256-A, citată de Bârsan C., (2005), *op. cit.*, p.663; În același sens, încălcarea dreptului la domiciliu, cauza *Crémieux contra France* și cauza *Miaillhe contra Franței*, în *Berger V.*, (2001), *op. cit.*, pp. 415-419

¹⁰ Pentru mai multe detalii referitoare la starea de fapt, a se vedea *Comis. EDH*, 20 febr. 1995, *Ijspeerd c/ Pays-Bas* și *Comis. EDH*, 14 mai 1986, *S. c/ Royaume- Uni*, în Bârsan C., (2005), *op. cit.*, pp. 663-664

¹¹ Cauza *Gillow contra Regatul Unit* (refuzul de a acorda unor proprietari permisiunea de a locui în casa lor la *Guernsey*) citat de Bârsan C., (2005), *op. cit.*, p. 658

BIBLIOGRAFIE:

1. Berger V., (2001), *Jurisprudența Curții Europene a Drepturilor Omului*”, ediția a-3-a, în limba română, Institutul Român pentru Drepturile Omului
2. Bîrsan C., (2005) “*Convenția Europeană a Drepturilor Omului*”, Ed. All Beck, București
3. Bîrsan C., (2001) “*Protecția dreptului la viață privată și familială, la corespondență și la domiciliu în Convenția Europeană a Drepturilor Omului*”, în Suplimentul revistei „*Pandectele Române*” nr. 1/2003, Ed. Rosetti
4. <http://www.echr.coe.int>

ROLUL ȘI IMPORTANȚA MEDIERII ÎN SOLUȚIONAREA CONFLICTELOR

LAURA ANDREEA PURDEA

Universitatea "Bogdan Vodă din Cluj-Napoca, Facultatea de Drept

Cuvinte cheie: *conflict, soluționare, gestionare, alternative, mediere, mediator, parte mediată*

REZUMAT: *Because we live in the community and most of the resources around us we all belong often see when reaching an agreement over these things, and to reach an agreement appeal to the negotiation, mediation or arbitration process a precise definition conflict management can't be achieved because it depends on many factors and circumstances.*

If the parties involved in a dispute agree to use a mediator, it must be chosen carefully. A mediator does not meet the expectations of both parties, or which fails to settle the conflict can sometimes deepen it. Therefore, the mediator must meet certain basic conditions and understand their duties as such.

Definire, rol și importanța medierii

Conflictele greu de rezolvat oferă multe oportunități pentru gestionarea conflictelor. Actori internaționali numeroși, variind de la persoane fizice la organizații internaționale, au un interes în soluționare sau de a ajuta la escaladarea conflictelor persistente.

Cum pot părțile implicate într-un conflict greu de rezolvat să gestioneze dificultățile lor? Părțile implicate în astfel de conflicte, de obicei, consideră că folosirea violenței este răspunsul cel mai adecvat. Însă, în prezent există numeroase alte metode care pot fi puse la dispoziția părților (de exemplu: negociere, recurgerea la Organizația Națiunilor Unite, sau Organizații regionale, internaționale de adjudicare, etc.). Cu toate acestea, având în vedere natura conflictelor actuale, și ostilitatea înrădăcinată, s-ar părea că cea mai bună abordare ar fi aceea de mediere.

Conceptul de mediere

Ce este medierea?

Medierea este un proces de gestionare a conflictelor, referitoare la negocierile distincte ale fiecărei părți implicate, în cazul în care cei în conflict caută asistență sau sunt dispuși să accepte o ofertă de ajutor din partea unui outsider (o persoană, o organizație, un grup, sau un stat) de a schimba percepțiile lor sau comportamentul, și să facă acest lucru fără a recurge la forța fizică sau fără a invoca autoritatea legii.

Caracteristicile esențiale ale medierii sunt evidențiate mai jos:

- Medierea este o extensie a eforturilor fiecărei părți de a gestiona conflictul în care sunt implicate; În cazul în care nu reușesc, o terță parte (mediator) este chemată pentru a încerca să remedieze situația;
- Astfel, medierea presupune intervenția unui outsider, un individ, un grup sau o organizație într-un conflict între două state sau alți actori;
- Această intervenție este non-coercitivă, non-violentă, și în cele din urmă fără caracter obligatoriu;
- Mediatorii introduși într-un conflict, intern sau internațional, au scopul de a-l schimba, rezolva, modifica sau influența într-un fel. Interesul lor major este de a reduce violența și de a asigura un rezultat cât mai adecvat pentru ambele părți;
- Mediatorii aduc cu ei, conștient sau nu, idei, cunoștințe, resurse și prestigiu. Acestea sunt folosite de-a lungul procesului pentru a rezolva conflictul;
- Medierea este o formă voluntară de gestionare a conflictelor. Acest lucru înseamnă că adversarii implicați într-un conflict greu de rezolvat aleg dacă să înceapă sau să continue medierea, și își păstrează controlul asupra rezultatului (dacă nu întotdeauna asupra procesului) ale conflictului lor, precum și libertatea lor de a accepta sau de a respinge orice aspecte ale procesului sau al acordului final;
- Medierea funcționează numai pe o bază ad-hoc. Odată finalizată, un mediator îndepărtează arena conflictului.

Atribuțiile mediatorului:

- În conducerea discuțiilor este solicitat un mediator în cazul în care cele două părți nu reușesc sau nu vor să rezolve în mod direct conflictul. Mediatorul va prezida întâlnirile și va “prelua conducerea” discuțiilor. Va putea astfel orienta discuțiile spre un rezultat pozitiv;
- Asigură comunicarea între părți. Se apelează la un mediator atunci când cele două părți nu se înțeleg. În cele mai multe cazuri, comunicarea defectuoasă este una din cauzele acestui impas. Mediatorul are sarcina delicată de a asigura comunicarea. De multe ori, aceasta înseamnă “traducerea” pretențiilor fiecăruia într-un mod care să provoace cât mai puține reacții negative adversarului;
- Trebuie să dovedească creativitate. Strâns legat de cele de mai sus, mediatorul are nevoie de capacitatea de a găsi rapid mijloace de facilitare a comunicării, ca și soluții viabile;
- Trebuie să mențină realismul cel mai dur pentru a obține soluții, de lungă durată, funcționale;
- Pentru reușita finală a rezolvării conflictului, trebuie să accepte și poziția de țap ispășitor;
- Atitudine neutră și în același timp obiectivă. Este clar că mediatorul nu își va putea duce la bun sfârșit misiunea dacă una din părți îl va suspecta de părtinire. Dacă conflictele scot la iveală emoții, frustrări, tensiuni, mediatorul trebuie să fie acela care să păstreze o atmosferă cât mai detensionată, să evite înfruntările verbale, etc.;

Dacă părțile implicate într-un conflict sunt de acord să apeleze la un mediator, acesta trebuie ales cu atenție. Un mediator care nu răspunde așteptărilor celor două părți sau care nu reușește să aplaneze conflictul poate uneori să-l adâncească. De aceea, mediatorul trebuie să îndeplinească anumite condiții de bază și să își înțeleagă atribuțiile.

Calități personale ale mediatorului:

- Flexibilitate - mediatorul trebuie să se adapteze la diferite situații, evoluții, persoane, păreri. El trebuie să mențină tot timpul linia discuțiilor spre un anumit scop fără să nemulțumească nici un participant;
- Inteligență – un mediator trebuie să aibă capacitatea de a analiza situația și de a găsi soluții;

- Persuasiune - pentru a duce la bun sfârșit misiunea de mediator nu este nevoie doar de inteligență, ci și de capacitatea de a-i convinge pe oponenți să adopte o anumită soluție, o anumită atitudine, inclusiv a-i convinge că mediatorul este cel mai potrivit pentru această poziție;
- Un bun ascultător - mediatorul trebuie să cunoască părerile ambelor părți pe care să le aducă la un numitor comun. Cele două părți în conflict nu doresc discursuri din partea terțului, ci o persoană care să le înțeleagă problemele;
- Imaginație - pentru a găsi soluții într-un conflict trebuie identificate toate posibilitățile, ceea ce pretinde o imaginație bogată;
- Bună reputație - pentru ca oponenții să aibă încredere în mediator acesta trebuie să fie un model de onestitate accentuând astfel imparțialitatea și bunele sale intenții;
- Capacitatea de a detensiona atmosfera - situațiile și discuțiile în contradictoriu sunt inevitabile. Ca și conducător al discuțiilor, mediatorul trebuie să cunoască momentul potrivit și modalitatea de a detensiona atmosfera, fără a lua bineînțeles în răs probleme importante sau foarte serioase pentru participanți;
- Răbdare - mediatorul trebuie să mențină cursul discuțiilor. De aceea trebuie să știe să nu grăbească discuțiile doar pentru că *"vrea să ajungă mai repede acasă"*;
- Optimism - o asemenea atitudine este esențială într-o situație de conflict, tensionată. Dacă mediatorul, conducătorul discuțiilor, pare mereu convins că va găsi un punct de ieșire din orice impas, toți participanții vor fi mai interesați să îl găsească;
- Empatie - mediatorul trebuie să stabilească un climat de empatie. Obținerea unui astfel de climat și favorizarea stabilirii unui context de cooperare, presupune adoptarea a două metode, cu ajutorul cărora va reuși să stabilească un climat de colaborare și dialog deschis, care îl va ajuta să rezolve disputele.

Abordarea teoretică a managementului medierii

Deciziile economice. Medierea este, în general, mai puțin costisitoare în comparație cu cheltuielile pe care o implică procesele sau alte forme de soluționare a conflictelor.

Acordurile rapide. Atunci când părțile doresc *"să meargă mai departe cu viața lor"* de afaceri, medierea poate fi cea mai bună cale pentru a produce rezultate rapide.

Rezultate satisfăcătoare pentru ambele părți. Părțile implicate în conflicte sunt în general mai mulțumite cu soluții care au fost convenite de comun acord, spre deosebire de soluții care sunt impuse de către un terț.

Rata înaltă de conformitate. În general este mai probabil ca părțile care au ajuns la un acord de mediere să-l urmeze și să respecte termenii săi, decât o decizie impusă de către de o terță parte.

Acordurile cuprinzătoare și personalizate. Acordurile mediatice sunt capabile să abordeze atât aspecte juridice cât și extra-legale. Înțelegerile mediatice acoperă adesea aspecte procedurale și psihologice, care nu sunt neapărat sensibile la determinare legală. Părțile pot adapta soluționarea la situația lor specială.

Gradul mai mare de control și predictibilitate al rezultatului. Părțile care negociază propriile lor acorduri au mai mult control asupra rezultatului litigiului lor. Câștigurile și pierderile sunt mai previzibile într-o așezare mediată.

Personal de abilitare. Oamenii care negociază acordurile lor se simt de multe ori mai puternici decât cei care folosesc persoane surrogat, cum ar fi avocații, pentru a-i reprezenta. Negocierile de mediere pot oferi multe informații despre exercitarea puterii personale sau a influenței.

Păstrarea unei relații permanente sau încetarea unei relații într-un mod mai amiabil. Multe dispute apar în contextul unor relații, care vor continua în anii următori. O înțelegere mediată care reușește să împartă interesele tuturor părților interesate poate duce, de-a lungul anilor, la păstrarea unei relații profesionale fără nici o dispută. De asemenea medierea poate ajuta la încetarea unei relații, iar acest final să aibă un context amiabil.

Decizii funcționale și aplicabile. Părțile care mediază diferențele lor sunt capabile să participe la detaliile minore ale punerii în aplicare. Acordurile negociate sau mediate pot include proceduri special adaptate pentru modul în care deciziile vor fi aplicate. Acest fapt sporește probabilitatea, de multe ori, că părțile se vor conforma.

Decizii care durează de-a lungul timpului. Acordurile mediate au tendința de a rezista în timp, iar părțile implicate au mai multe șanse de a utiliza un forum de cooperare, de soluționare a problemelor, pentru rezolvarea conflictelor, decât să urmeze o abordare contradictorie.

Procedura de mediere

O dată acceptată ca procedură de soluționare a conflictului, pașii care trebuie urmați sunt:

- Deschiderea medierii;
- Desfășurarea medierii;
- Închiderea procedurii de mediere.

Deschiderea medierii

Procedura de mediere este direct legată de obținerea acordului pentru mediere printr-o procedură **prealabilă de încheiere** a contractului de mediere (art. 43 din legea 192/2006), precum și prin **contractul de mediere** (conform art. 45-49 Legea 192/2006)¹.

Contractul de mediere trebuie să cuprindă, sub sancțiunea anulării, următoarele clauze:

- a) identitatea părților aflate în conflict sau, după caz, a reprezentanților lor;
- b) menționarea tipului sau a obiectului conflictului;
- c) declarația părților că au fost informate de către mediator cu privire la mediere, efectele acesteia și regulile aplicabile;
- d) obligația mediatorului de a păstra confidențialitatea și decizia părților privind păstrarea confidențialității, după caz;
- e) angajamentul părților aflate în conflict de a respecta regulile aplicabile medierii;
- f) obligația părților aflate în conflict de a achita onorariul convenit mediatorului.

Desfășurarea medierii

Conform dispozițiilor din art. 50 din Legea 192/2006, medierea se bazează pe cooperarea părților și utilizarea, de către mediator, a unor metode și tehnici specifice, bazate pe comunicare și negociere. Metodele și tehnicile utilizate de către mediator trebuie să servească exclusiv intereselor legitime și obiectivelor urmărite de părțile aflate în conflict. Mediatorul nu poate impune părților o soluție cu privire la conflictul supus medierii.

Susținerile făcute pe parcursul medierii de către părțile aflate în conflict, de către avocații acestora, de către persoanele care le reprezintă, după caz, ori de către specialistul solicitat cu acordul părților de către mediator, precum și cele ale mediatorului, au caracter confidențial față de terți și nu pot fi folosite ca probe în cadrul unei proceduri judiciare sau arbitrale, cu excepția cazului în care părțile convin altfel ori legea prevede contrariul (art. 53).

Mediatorul va atrage atenția persoanelor care participă la mediere asupra obligației de păstrare a confidențialității și le va putea solicita semnarea unui acord de confidențialitate.

Închiderea procedurii de mediere

Conform art. 56, din Legea 192 din 2006, procedura de mediere se încheie, după caz:

- a) prin încheierea unei înțelegeri între părți în urma soluționării conflictului;
- b) prin constatarea de către mediator a eșuării medierii;
- c) prin depunerea contractului de mediere de către una dintre părți.

În cazul în care părțile au încheiat numai o înțelegere parțială, precum și în cazurile în care mediatorul consideră că medierea a eșuat, sau una dintre părți a depus contractul de mediere, orice parte se poate adresa instanței judecătorești sau arbitrale competente.

Potrivit dispozițiilor art. 57 din Legea 192 din 2006, la închiderea procedurii de mediere, în oricare dintre cazurile prevăzute mai sus, mediatorul va întocmi un proces-verbal care se semnează de către părți, personal sau prin reprezentant, și de mediator. Părțile primesc câte un exemplar original al procesului-verbal.

După parcurgerea sedințelor de mediere se poate încheia acordul de mediere.

În conformitate cu alin. 1, art. 59 din Legea 192/2006, părțile pot solicita notarului public autentificarea, în condițiile legii și cu respectarea procedurilor legale, a înțelegerii lor.

¹ Conform Legii 192 din 2006 privind medierea și organizarea profesiei de mediator, publicată în M.Of. nr.441/2006, modificată și completată.

Părțile acordului de mediere se pot înfățișa la instanța judecătorească pentru a cere, îndeplinind procedurile legale, să se dea o hotărâre care să consfințească înțelegerea lor (alin. 2, art. 59). Competența aparține fie judecătoriei în a cărei circumscripție își are domiciliul sau reședința ori, după caz, sediul oricărei părți, fie judecătoriei în a cărei circumscripție se află locul unde a fost încheiat acordul de mediere. Hotărârea prin care instanța încuviințează înțelegerea părților se dă în camera de consiliu și constituie titlu executoriu în condițiile legii.

Alin.3, art. 59 din Legea 192/2006 stipulează că actul întocmit de notarul public, prin care se autentifică înțelegerea din acordul de mediere, are putere de titlu executoriu, atunci când conflictul mediat vizează transferul dreptului de proprietate privind bunurile imobile, precum și al altor drepturi reale, partaje și cauze succesoriale, se modifică sau se stinge orice drept real imobiliar.

CONCLUZII

Există mai multe întrebări și răspunsuri legate de mediere. Poate fi mediatorul neutru? Ce atitudine trebuie să aibă dacă conflictul dintre părți degenerază? Ce pregătire trebuie să aibă mediatorul? Este medierea o soluție în toate cazurile? Avem în vedere aici și faptul că începând cu data de 1 februarie 2014 medierea este obligatorie și în cazul unor infracțiuni reglementate de noul cod penal.

BIBLIOGRAFIE:

1. Căndea R., Căndea D., (1996) - *Comunicare managerială: concepte, deprinderi, strategie*, Editura Expert, București.
2. Chișu, V., A., (2002) - *Manualul specialistului în resurse umane*, Casa de editură Irecson, București.
3. Jaradat M., Manole I., Purdea D., (2009) - *Euromanagementul resurselor umane*, Editura Risoprint, Cluj-Napoca.
4. Johns G., (1998) - *Comportament organizațional*, Editura Economică, București.
5. Keenan K., (1996) - *Ghidul managerului eficient- Cum să negociezi*, Editura Rentrop & Straton, București.
6. Moore, Ch.W. (1986) - *The Mediation Process: Practical Strategies for Resolving Conflict*, San Francisco: Jossey-Bass.
7. Porumb E.M., (2003) - *Managementul schimbării și al conflictelor*, ASE, București.
8. Șuștac, Z., Ignat, C., Danileț, C., (2010) - *Ghid de mediere*, Editura Universitară, București.

PRECEDENTE LEGISLATIVE PRIVIND INCRIMINAREA CORUPERII SEXUALE A MINORILOR

MARIANA-NARCISA RADU

Universitatea "Bogdan Vodă", Facultatea de Drept, Cluj-Napoca, România

Cuvinte cheie: minor, corupție sexuală, acte obscene, cod penal

ABSTRACT: Child sexual abuse can produce many effects so that, in the earliest times, was the Romanian legislator's attention. Though known today under the name, crime analysis is enshrined in the Criminal Code that entered into force in 1969, evidence which shows that the deeds which prejudice "against public morals or religion, or against morality" found in law of the Old Kingdom, in the Transylvania and Bucovina and the Criminal Code of 1936. This paper provides a comparative insight by the provisions of past, present and future relating to corruption of minors in sexual acts.

INTRODUCERE

Minorii fac parte din categoria persoanelor cu o vulnerabilitate victimală crescută¹.

Infrațiunile privitoare la viața sexuală îndreptate împotriva minorilor influențează ansamblul organizării lor psihice, mergând până la producerea unor veritabile șocuri emoționale².

Orice formă de abuz sexual are un impact psihologic sever asupra victimei, declanșând, de multe ori, sentimente de furie, ostilitate, teamă, rușine, vinovăție, scăderea respectului de sine, autoblamare, anxietate, depresie și numeroase efecte somatice (tulburări de alimentație, tulburări ale somnului etc.). Simptomele pe care le prezintă minorii victime ale abuzurilor sexuale sunt grupate în cadrul așa-numitului „sindrom traumatic de abuz”³.

Efectele sunt diferite în funcție de vârsta și personalitatea copilului, de natura incidentului, de relația în care se află cu autorul infracțiunii, etc. Deși sunt și unele studii care arată că aceste acte nu lasă urme peste timp asupra personalității minorului, totuși, cele mai multe subliniază influența negativă pe care o au asupra evoluției victimei⁴.

Precedente legislative privind incriminarea corupției sexuale în dreptul românesc

Corupția sexuală, ca și infracțiune distinctă este opera legiuitorului de la 1968, care a introdus-o în Codul penal de la 1969, în capitolul destinat infracțiunilor privitoare la viața sexuală.

Codul penal de la 1864 nu incrimina infracțiunea de corupție sexuală⁵.

În legislația din Vechiul Regat⁶ se prevedea însă că se pedepsește „oricine va comite un ultragi public în contra pudoarei” precum și oricine va comite sau va ajuta să se comită un ultragi contra moralei

¹A se vedea Mitrofan N., Zdrengea V., Butoi T., (1992), *Psihologie Judiciară*, Casa de Editură și Presă „ȘANSA” S.R.L., București, p. 84.

²Idem, p. 40

³A se vedea Rădulescu S. M., Pătrioară M. C., (2003), *Abuzul sexual asupra copiilor*, Ed. Lumina Lex, București, p. 40

⁴A se vedea Vigarello G., (1998), *Istoria violului. Secolele XVI-XX*, Ed. Amarcord, Timișoara, p. 313-319; Rădulescu S. M., (1997), *Sociologia și istoria comportamentului sexual deviant*, Ed. Nemira, București, p. 147-149;

⁵A se vedea Dongoroz V., Kahane S., Oancea I., Fodor I., Iliescu N., Bulai C., Stănoiu R., (2003), *Explicații teoretice ale Codului penal român*, Ed. Academiei Române, Ed. All Beck, București, p. 373

⁶Legea din 5 mai 1895, art. 262 „Oricine va comite un ultragi public în contra pudoarei se va pedepsi cu închisoarea de la 3 luni până la 1 an și cu amenda de la 26 până la 100 lei. Cu aceeași pedeapsă se va pedepsi oricine va comite sau va ajuta să se comită un ultragi contra moralei publice sau religioase, sau contra bunelor moravuri, prin unul din mijloacele enumerate la art. 294, din acest cod”. A se vedea în acest sens Bădulescu G. S., Ionescu G. T., (1911), *Codul penal adnotat. Jurisprudență și doctrină română și franceză*, București, p. 345

publice sau religioase, sau contra bunelor moravuri, prin unul din mijloacele enumerate la art. 294, din acest cod.

Și în Transilvania⁷ era sancționată persoana care provoacă scandal public prin săvârșirea în public a unei fapte, care atinge sentimentul de pudoare.

O reglementare mai apropiată celei din prezent se găsea în legislația din Bucovina. Conform dispozițiilor legale⁸ din acea perioadă, constituia contravenție fapta celui care prin imagini sau fapte impudice vatăma în mod grosolan și provocator de scandal public moralitatea sau pudorea. Dacă vătămarea se comitea prin „imprimate”, fapta constituia delict.

În Codul penal de la 1936, actele cu caracter obscen săvârșite față de un minor constituiau forma agravată a delictului de „ultra la bunele moravuri” care era prevăzut în capitolul destinat infracțiunilor contra bunelor moravuri⁹. În doctrina vremii¹⁰ s-a arătat că prin delictul prevăzut în art. 429, legiuitorul incriminează fapta aceluia care săvârșește în public, acte, gesturi ori expresii verbale, cu caracter obscen, adică care „ating morala publică sau ultragiază ori ofensează sentimentul de pudoare al trecătorilor sau al persoanelor prezente”.

De remarcat faptul că nici legiuitorul de la 1936 nu a definit termenul „obscen”. Instanțele aveau rolul de a distinge actele cu caracter obscen de actele de necuviință care puteau constitui delictul de ultra la bunele moravuri¹¹.

În ceea ce privește agravarea răspunderii în cazul săvârșirii delictului față de un minor s-a arătat că era necesară o asemenea reglementare deoarece „asupra minților fragede ale copiilor pericolul unor astfel spectacole este mult mai mare”¹².

Așa cum am arătat la începutul acestei secțiuni, legiuitorul de la 1968 a incriminat distinct, în Codul penal actual, în vigoare de la 1 ianuarie 1969, actele cu caracter obscen săvârșite față de un minor și a introdus infracțiunea de corupție sexuală în capitolul destinat infracțiunilor privitoare la viața sexuală. În doctrină¹³ s-a arătat că infracțiunea de corupție sexuală, prevăzută în art. 202 din noul Cod penal, este reglementată mai concis decât era în Codul penal anterior (art. 429), incriminându-se numai actele cu caracter obscen săvârșite asupra unui minor sau în prezența acestuia.

Așezarea infracțiunii de corupție sexuală alături de celelalte infracțiuni privitoare la viața sexuală a fost justificată prin aceea că obiectul său juridic este cel inerent acestui grup de infracțiuni¹⁴.

Ca și în Codul penal de la 1936 actele cu caracter obscen săvârșite în public, constituie și în Codul penal de la 1969 infracțiune, sub denumirea de ultraj contra bunelor moravuri și tulburarea liniștii publice, așezată în Capitolul IV- Alte infracțiuni care aduc atingere unor relații privind conviețuirea socială¹⁵.

⁷ Conform art. 249 din Codul penal Maghiar, „Se va pedepsi cu închisoarea corecțională până la 3 luni și cu amenda până la 4000 coroane, persoana care provoacă scandal public prin săvârșirea în public a unei fapte, care atinge sentimentul de pudoare”. A se vedea. Rătescu C.G., Ionescu Dolj I., Periteanu I. Gr., Dongoroz V., Asnovian H., Pop Tr., Papadopol M., Pavelescu N (1937), *Codul Penal Carol al II-lea, adnotat*, Ed. Librăriei Socec & Co. S. A., București, p. 669

⁸ Art. 516 „Cine prin imagini sau fapte impudice vatămă în mod grosolan și provăcător de scandal public moralitatea sau pudorea se face vinovat de o contravențiune și se va condamna la arest aspru de la opt zile până la șase luni. Dacă o astfel de vătămăre s-a comis prin imprimate se va pedepsi ca delict cu arest aspru de la șase luni până la un an”.

⁹ Art. 429 „Acela care, în public, se dedă la acte, gesturi sau orice manifestări verbale, cu caracter obscen, comite delictul de ultraj la bunele moravuri și se pedepsește cu închisoare corecțională de la una la 6 luni și amendă de la 5000 la 20000 lei. Când delictul este săvârșit față de un minor de orice sex, pedeapsa este închisoarea corecțională de la 3 luni la un an și amenda de la 5000 la 20000 lei”.

¹⁰ A se vedea Ionescu-Dolj I., (1937), *Comentare în Codul Penal Carol al II-lea*, adnotat de Rătescu C. G. op. cit., p. 666

¹¹ A se vedea *Codul Penal Regele Carol al II-lea*, explicat de Viforeanu C., Petit E., Tanoviceanu N. I., (fără an.), Ed. Adevărul S. A., București, p. 413

¹² A se vedea Ionescu-Dolj I., *Comentare...*, op. cit., p. 668

¹³ Dongoroz V., Dăringă Gh., Kahane S., Lucinescu D., Nemeș A., Popovici M., Sîrbulescu P., Stoican V., (1968), *Noul Cod penal și Codul penal anterior. Prezentare comparativă*, Ed. Politică, București, p. 128

¹⁴ Ibidem

¹⁵ A se vedea Vasiliu T., Antoniu G., Daneș S., Dăringă G., Lucinescu D., Papadopol V., Pavel D., Popescu D., Rămureanu V., (1972), *Codul penal al RSR comentat și adnotat*, Ed. Științifică, București, p. 231

În redactarea inițială a art. 202 din Codul penal de la 1969, infracțiunea de corupție sexuală avea următorul cuprins: „*Actele cu caracter obscen săvârșite asupra unui minor sau în prezența unui minor se pedepsesc cu închisoare de la 3 luni la 2 ani*”.

Remarcăm faptul că spre deosebire de redactarea pe care a avut-o agravanta delictului de ultraj la bunele moravuri (art. 429 Codul penal de la 1936), în dispozițiile actuale s-a renunțat la formularea „față de un minor”, optându-se pentru o formulare mai precisă, și anume „asupra unui minor sau în prezența unui minor”.

Spre deosebire de vechea reglementare, în Codul penal de la 1969 se prevede în art. 204, că tentativa la infracțiunea de corupție sexuală este posibilă și se pedepsește.

Corupția sexuală în actuala reglementare

Textul art. 202 din Codul penal a suferit modificări și completări succesive. Astfel, prin Legea nr. 6/1973¹⁶ s-a introdus amenda ca și pedeapsă alternativă la pedeapsa închisorii de la 3 luni la 2 ani. Prin Legea 197/2000¹⁷ de modificare și completare a unor dispoziții din Codul penal a fost introdus alin. 2 al art. 202 prin care sunt sancționate actele cu caracter obscen săvârșite în cadrul familiei. Ordonanța de Urgență a Guvernului nr. 89/001, aprobată prin Legea nr. 61/2002 a completat dispozițiile privitoare la corupția sexuală prin introducerea unui nou alineat (alin. 3) având următorul cuprins: „ademenirea unei persoane în vederea săvârșirii de acte sexuale cu un minor de sex diferit sau de același sex se pedepsește cu închisoare de la 1 la 5 ani”. Prin Ordonanța de Urgență nr. 143/2002 a fost introdus alin. 2¹ al art. 202 Cod penal având următorul cuprins: „dacă faptele prevăzute în alin. 1 și 2 au fost săvârșite în scopul producerii de materiale pornografice, maximul special al pedepsei se majorează cu 2 ani”. Totodată prin dispozițiile acesteia au fost majorate limitele pedepselor.

În consecință, art. 202 din actualul Cod penal are următorul conținut:

(1) Actele cu caracter obscen săvârșite asupra unui minor sau în prezența unui minor se pedepsesc cu închisoare de la 6 luni la 5 ani.

(2) Când actele prevăzute în alin. 1 se săvârșesc în cadrul familiei, pedeapsa este închisoarea de la unu la 7 ani.

(2¹) Dacă faptele prevăzute în alin. 1 și 2 au fost săvârșite în scopul producerii de materiale pornografice, maximul special al pedepsei se majorează cu 2 ani.

(3) Ademenirea unei persoane în vederea săvârșirii de acte sexuale cu un minor de sex diferit sau de același sex se pedepsește cu închisoare de la unu la 5 ani.

Coruperea sexuală a minorilor în reglementarea noului cod penal român

Noul Cod penal¹⁸ român abordează într-o manieră nouă infracțiunea supusă analizei.

În structura acestuia este așezată în Titlul I, Capitolul VIII intitulat „Infracțiuni contra libertății și integrității sexuale”, în art. 221, având următorul cuprins:

„(1) Comiterea unui act de natură sexuală, altul decât cel prevăzut în art. 220, împotriva unui minor care nu a împlinit vârsta de 13 ani, precum și determinarea minorului să suporte ori să efectueze un astfel de act se pedepsesc cu închisoarea de la unu la 5 ani.

(2) Pedeapsa este închisoarea de la 2 la 7 ani și interzicerea exercitării unor drepturi, atunci când:

a) minorul este rudă în linie directă, frate sau soră;

b) minorul se află în îngrijirea, ocrotirea, educarea, paza sau tratamentul făptuitorului;

c) fapta a fost comisă în scopul producerii de materiale pornografice.

(3) Actul sexual de orice natură săvârșit de un major în prezența unui minor care nu a împlinit vârsta de 13 ani se pedepsește cu închisoare de la 6 luni la 2 ani sau cu amendă.

(4) Determinarea de către un major a unui minor care nu a împlinit vârsta de 13 ani să asiste la comiterea unor acte cu caracter exhibiționist ori la spectacole sau reprezentații în cadrul cărora se comit acte sexuale de orice natură, precum și punerea la dispoziția acestuia de materiale cu caracter pornografic se pedepsesc cu închisoare de la 3 luni la un an sau cu amendă.

(5) Faptele prevăzute în alin. (1) nu se sancționează dacă diferența de vârstă nu depășește 3 ani”.

¹⁶ Publicată în Buletinul Oficial nr. 55-56/1973

¹⁷ Publicată în M. Of. al României nr. 568/2000

¹⁸ Legea nr. 286/2009 publicată în M. Of. nr. 510 din 24 iulie 2009

Analizând comparativ incriminarea actuală și cea viitoare observăm faptul că, modificările și completările aduse reglementării actuale sunt semnificative, pornind chiar de la denumirea infracțiunii („coruperea sexuală a minorilor” în noul Cod penal spre deosebire de „corupția sexuală” în actualul cod)¹⁹.

Totodată, infracțiunea de corupere sexuală a minorilor are în noua reglementare o formă tip (alin. 1), forma agravată (alin. 2) și două variante asimilate reglementate în alin. 3 și 4²⁰.

Un alt aspect demn de remarcat este cel referitor la faptul că, în noua reglementare, tentativa la infracțiunea de corupere sexuală a minorilor nu mai este pedepsită, revenindu-se astfel la modelul impus, așa cum am văzut, anterior actualului Cod. Alte modificări aduse infracțiunii de corupere sexuală a minorilor, în noul Cod penal, privesc și limitele de pedeapsă.

CONCLUZII

Făcând parte din categoria persoanelor cu o crescută vulnerabilitate victimală, protejarea minorilor împotriva actelor de natură sexuală comise împotriva a fost, este și va reprezenta una dintre preocupările legiuitorului român.

Așa cum am văzut, chiar dacă nu se făceau referiri directe la minori, faptele prin care se aduceau atingere bunelor moravuri, moralei publice și religioase se pedepseau și în reglementările penale anterioare. Ulterior, infracțiunea analizată și-a găsit locul între infracțiunile contra bunelor moravuri și moralei fiind pedepsită numai în anumite condiții, constituind totodată, una din circumstanțele în prezența căreia răspundere penală era mai gravă, pentru că începând cu anul 1969 să fie consacrată, ca și infracțiune distinctă, în rândul infracțiunilor privitoare la viața sexuală.

Cu o denumire și un conținut ce au suferit modificări substanțiale, Noul Cod penal român continuă, în ciuda propunerilor de lege ferenda făcute de-a lungul timpului, tradiția, de a menține coruperea sexuală a minorilor în rândul infracțiunilor contra vieții sexuale.

BIBLIOGRAFIE:

1. Bădulescu G. S., Ionescu G. T., (1911), *Codul penal adnotat. Jurisprudență și doctrină română și franceză*, București.
2. Dongoroz V., Kahane S., Oancea I., Fodor I., Iliescu N., Bulai C., Stănoiu R., (2003), *Explicații teoretice ale Codului penal român*, Ed. Academiei Române, Ed. All Beck, București.
3. Dongoroz V., Dăringă Gh., Kahane S., Lucinescu D., Nemeș A., Popovici M., Sîrbulescu P., Stoican V., (1968), *Noul Cod penal și Codul penal anterior. Prezentare comparativă*, Ed. Politică, București.
4. Dungan P., Medeanu T., Pașca V., (2010), *Manual de drept penal. Partea specială. vol. I, Infracțiuni contra persoanei. Infracțiuni contra patrimoniului*, Edit. Universul Juridic, București.
5. Mitrofan N., Zdrengea V., Butoi T., (1992), *Psihologie Judiciară*, Casa de Editură și Presă „ȘANSA” S.R.L., București.
6. Radu Mariana Narcisa, Ban T., (2012), *The offence of sexual sexual corruption in the regulation of the new Romanian Criminal Code*, în Revista Calitatea-acces la succes. Supliment, <http://calitatea.srac.ro/>
7. Rădulescu S. M., Pătrioară M. C., (2003), *Abuzul sexual asupra copiilor*, Ed. Lumina Lex, București.
8. Rădulescu S. M., (1997), *Sociologia și istoria comportamentului sexual deviant*, Ed. Nemira, București.
9. Rătescu C.G., Ionescu Dolj I., Periteanu I. Gr., Dongoroz V., Asnovian H., Pop Tr., Papadopol M., Pavelescu N (1937), *Codul Penal Carol al II-lea, adnotat*, Ed. Librăriei Socec & Co. S. A., București.
10. Vasiliu T., Antoniu G., Daneș S., Dăringă G., Lucinescu D., Papadopol V., Pavel D., Popescu D., Rămureanu V., (1972), *Codul penal al RSR comentat și adnotat*, Ed. Științifică, București.
11. Vișoreanu C., Petit E., Tanoviceanu N. I., (fără an.), *Codul Penal Regele Carol al II-lea*, Ed. Adevărul S. A., București.
12. Vigarello G., (1998), *Istoria violului. Secolele XVI-XX*, Ed. Amarcord, Timișoara.

¹⁹ Pentru detalii a se vedea Radu Mariana Narcisa, Ban T., (2012), *The offence of sexual sexual corruption in the regulation of the new Romanian Criminal Code*, în Revista Calitatea-acces la succes. Supliment, <http://calitatea.srac.ro/>

²⁰ Dungan P., Medeanu T., Pașca V., (2010), *Manual de drept penal. Partea specială. vol. I, Infracțiuni contra persoanei. Infracțiuni contra patrimoniului*, Edit. Universul Juridic, București, p.223